

**Îndrumar de referire a cetățenilor
către instituțiile competente
în soluționarea problemelor cu caracter juridic**

Lucrarea a fost elaborată în cadrul proiectului „**Abilitarea juridică prin acordarea asistenței juridice primare prin resurse comunitare**”, implementat de Institutul de Reforme Penale în parteneriat cu Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, precum și în parteneriat și cu suportul financiar al Misiunii OSCE în Moldova.

Autori: **Victor ZAHARIA**, Dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova,
Director IRP.

Lilian DARII, Director Executiv, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

Coordonator: **Ceslav PANICO**, Manager de proiect, IRP.

Institutul de Reforme Penale (IRP)
str. M. Lomonosov nr. 33,
mun. Chișinău, Republica Moldova
Tel./fax: (022) 92-51-71
e-mail: info@irp.md
www.irp.md

© Toate drepturile asupra publicației sunt rezervate Institutului de Reforme Penale (IRP). Atât publicația, cât și fragmente din ea nu pot fi reproduse fără indicarea sursei. Opiniile exprimate în lucrare aparțin autorilor, care își asumă responsabilitatea pentru acestea și nu reflectă în mod necesar opinia Institutului de Reforme Penale, Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat sau a Misiunii OSCE în Moldova.

Misiunea OSCE în Moldova a oferit sprijin financiar la editarea prezentei publicații. Acest suport nu prevede aprobarea de către Misiune a conținutului, prezentării grafice sau a modului de expunere a informației și opiniilor ce se conțin în publicație.

Cuprins

Introducere	4
Capitolul I. Administrația publică centrală	6
1.1 Dreptul la muncă	6
1.2 Protecția socială	11
1.3 Dreptul la sănătate	15
1.4 Dreptul consumatorului	17
1.5 Dreptul de proprietate	20
1.6 Protecția mediului	25
1.7 Documentarea populației	29
1.8 Impozite și taxe	33
1.9 Ordinea publică	38
1.10 Migrație și azil	51
1.11 Asigurarea egalității	56
1.12 Asistența juridică garantată de stat	58
1.13 Avocatul poporului (ombudsmanul)	61
Capitolul II. Administrația publică locală	64
2.1 Consiliul local	64
2.2 Primarul	65
2.3 Secretarul consiliului local	66
2.4 Comisia administrativă	67
Capitolul III. Asociații obștești care oferă asistență juridică și/sau consultanță în diverse domenii	69
3.1 Drepturile omului	69
3.2 Drepturile tinerilor și copilului	73
3.3 Drepturile consumatorului	74
3.4 Drepturile persoanelor cu dizabilități	76
3.5 Protecția drepturilor persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA, tuberculoză și alte maladii	77
3.6 Dreptul la un mediu sănătos	78
3.7 Prevenirea și combaterea violenței în familie	79
3.8 Asigurarea egalității	80
3.9 Dreptul la libera exprimare, informație și transparența procesului decizional	81
3.10 Drepturile solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară și apatrizilor	83

Introducere

Nu orice problemă cu caracter juridic cu care se confruntă un cetățean pe parcursul vieții sale urmează a fi soluționată în instanța de judecată. Mai mult chiar, apariția anumitor litigii poate fi evitată prin adresarea la timp în diverse instituții de stat pentru solicitarea unei intervenții, iar în alte cazuri nu se poate adresa în instanța de judecată până nu se încearcă soluționarea problemei prin apelarea organului de stat competent. De multe ori este nevoie de a se adresa la organele competente pentru a putea dobândi un nou drept sau pentru a-l documenta/înregistra/autentifica.

Adresarea în timp util la instituția competentă este foarte importantă pentru obținerea unui rezultat pozitiv în soluționarea problemelor de ordin juridic întrucât legea stabilește termene stricte pentru astfel de situații. Totodată, adresarea la *instituția corectă (competentă)* este necesară pentru a nu pierde timpul său și al funcționarului public care examinează petiția adresată incorect. Ținând cont de faptul că pentru satisfacerea necesităților lor cotidiene cetățenii zi de zi intră în contact cu diverse organisme ale statului, cunoașterea atribuțiilor acestor instituții va contribui la dezvoltarea, creșterea și educarea unor cetățeni activi, iar în caz de necesitate apți de a se apăra, de a-și revendica drepturile și de a se opune oricărui abuz din partea altor instituții sau persoane.

Prezenta lucrare constituie un mic îndrumar juridic adresat cetățenilor având drept scop familiarizarea acestora cu principalele instituții de stat cu care omul de rând intră deseori în contact, cu competențele și atribuțiile acestora. Îndrumarul conține informații succinte despre autoritățile publice care acordă suport persoanelor în soluționarea problemelor lor. Lucrarea se axează pe identificarea instituției unde poate fi găsită soluția de către cetățean și mai puțin se referă la cum trebuie să fie soluționată problema, or această sarcină este pusă pe seama autorităților de stat.

Odată ajuns la organul competent, cetățeanul se va conforma cerințelor legale privind modalitatea de revendicare a dreptului său ori de soluționare a problemei cu care se confruntă, depunând setul de acte necesar și îndeplinind alte cerințe stabilite de lege, după care va rămâne în așteptarea unui răspuns din partea instituției abilitate. Prin urmare, scopul principal urmărit în lucrare este de a oferi cetățenilor un instrument de referire a acestora la organele competente pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă, astfel

contribuind la abilitarea juridică a acestora. Însă, acest instrument nicidecum nu exclude necesitatea/posibilitatea adresării cetățeanului unui specialist, avocat, jurist sau parajurist pentru o consultație mai detaliată în ceea ce privește problema sa, ci dimpotrivă vine să o completeze.

Lista instituțiilor publice a fost întocmită în funcție de categoriile de necesități sociale și juridice ale populației. Autoritățile statului au fost grupate pe domenii de activitate, făcându-se referire la dreptul cetățeanului ce urmează a fi protejat/valorificat sau la necesitatea social-juridică pe care o are. De asemenea, îndrumarul conține informații utile cu privire la diverse asociații obștești care activează în domeniu.

Pentru fiecare instituție sunt prezentate misiunea de bază și atribuțiile specifice, datele de contact și unele recomandări practice ce țin de întreprinderea demersurilor de rigoare. Astfel, cetățeanului i se recomandă să efectueze următorii pași:

- să determine domeniul la care se atribuie necesitatea (problema) sa social-juridică sau dreptul pe care vrea să-l valorifice/protejeze folosind în acest sens cuprinsul îndrumarului;
- să determine organul competent în soluționarea problemei sale, fiind ghidat de atribuțiile specifice ale instituțiilor responsabile de domeniu;
- să se adreseze organului abilitat conform datelor de contact și recomandărilor prezentate, totodată respectând formalitățile și termenele stabilite de lege pentru fiecare caz în parte, prezentând actele solicitate, achitând taxele existente ș.a., după care va rămâne în așteptarea unui răspuns din partea instituției;
- dacă persoana nu va primi răspuns în cel mult 30 de zile sau nu va fi satisfăcută de soluția propusă de autoritatea publică la care s-a adresat, aceasta o va putea contesta în instanța de judecată, fiind ajutată în acest sens de către un avocat.

Capitolul I. Administrația publică centrală

1.1 Dreptul la muncă

Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei este organul central de specialitate care este abilitat să elaboreze, să promoveze și să asigure realizarea politicii statului în domeniul muncii, protecției sociale, persoanelor cu dizabilități, protecției familiei și drepturilor copilului, prevenirii traficului de ființe umane.

Datele de contact: MD-2009, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri nr.1;
tel. (022) 26-93-01; (022) 26-93-60; telefon de încredere: (022) 26-93-00;
fax (022) 26-93-10;
e-mail: secretariat@mmpsf.gov.md; site: www.mmpsf.gov.md.

În subordinea Ministerului se află următoarele instituții principale:

- 1) **Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă** (CNDDCM) – determinarea și evaluarea dereglărilor funcționale și structurale ale organismului uman, însoțite de reducerea activității și capacităților individului cu vârstă aptă de muncă. Consiliul este abilitat cu funcții plenipotențiare în domeniul determinării dizabilității și capacității de muncă. CNDDCM are în subordine consilii specializate și consilii teritoriale. În baza concluziilor acestor consilii este stabilit gradul de invaliditate (dizabilitate).

Datele de contact: MD-2028, mun. Chișinău, str. Gheorghe Tudor nr. 3;
telefon (022) 72-87-98 (anticamera) (022) 24-01-90 (registratura);

- 2) **Azilul Republican pentru Invalizi și Pensionari** – aici sunt cazate temporar sau permanent persoanele fără susținători legali. Instituția oferă servicii de întreținere completă, asistență medicală și socială.

Datele de contact: MD-2070, mun. Chișinău, str. Valea Rădiului nr. 16;
telefon (022) 72-53-77 (anticamera);

- 3) **Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă** (ANOFM) – este organul responsabil de protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, asistența la găsirea unui loc de muncă și

recalificarea profesională, prevenirea șomajului, migrația forței de muncă, monitorizarea activității agențiilor private pentru ocuparea forței de muncă.

Datele de contact: MD-2009, mun. Chisinau, str. Vasile Alecsandri nr.1; telefon (022) 72-10-03; fax (022) 22-77-61; site:<http://www.anofm.md/>;

- 4) **Fondul Republican de Susținere Socială a Populației** – creat pentru acordarea ajutorului material păturilor socialmente vulnerabile ale populației din rândul pensionarilor (prioritar invalizi, persoane singure și în etate), altor persoane inapte de muncă, familiilor cu copii. Dreptul la obținerea ajutorului material îl au și alte persoane socialmente vulnerabile în cazurile de îmbolnăvire gravă sau aflate în situații excepționale (calamități naturale, dezastre, avarii, conflicte armate, catastrofe ecologice, incendii, epidemii, accidente etc.), pe care nu le pot depăși de sine stătător. Ajutorul material este acordat de organele Fondului republican de susținere socială a populației și de organele fondurilor locale de susținere socială a populației. Fondurile locale acordă cetățenilor care au nevoie de susținere ajutorul material la locul acestora de trai. Pentru a obține ajutorul material, persoana nevoiașă urmează să se adreseze Direcției executive a Fondului de susținere socială a populației de la locul său de trai, prezentând acte și documente justificative.

Datele de contact:

MD-2009, mun. Chișinău, str.Vasile Alecsandri nr. 1, et. VI; telefon (022) 28-61-92; (022) 28-61-92;

- 5) **Inspekția Socială** – are misiunea de inspekție a modului de aplicare corectă și unitară a actelor normative care reglementează acordarea ajutorului social, ajutorului pentru perioada rece a anului și serviciilor sociale, depistarea și constatarea încălcărilor și informarea organelor competente. Controlurile sunt efectuate în cadrul misiunilor de inspekție de către inspektori, aceștia din urmă verificând dosarele și condițiile de trai ale solicitanților/beneficiarilor de ajutoare și servicii sociale. În cazul în care există suspiciuni în ceea ce privește corectitudinea acordării sau refuzului în acordarea de ajutoare și servicii sociale, poate fi sesizată Inspekția socială.

Datele de contact:

MD-2065, mun. Chișinău, șos. Hâncești nr. 53, bloc B, et.6;

telefoane de contact: (022) 99-92-45; (022) 99-92-44; (022) 99-92-43;

- 6) **Centrul de Asistență și Protecție a Victimelor și Potențialelor Victime ale Traficului de Ființe** – este unul dintre cei mai importanți și solicitați prestatori de servicii pentru victimele traficului de ființe umane în Republica Moldova. Centrul acordă următoarea gamă de servicii: cazare temporară/de criză sau plasament de lungă durată; consiliere psihologică; suport social; asistență medicală; asistență juridică; asistență în procesul de documentare; activități creative; profesionalizare/consiliere profesională; asistență în procesul de reintegrare.

Datele de contact:

tel. (022) 55-30-42; (022) 55-84-41; fax (022) 92-71-37;

e-mail: shelter_team@iom.md; site: <http://www.cap.md/>;

Inspectoratul de Stat al Muncii și Inspecțiile teritoriale de muncă

Misiunea de bază: autoritate administrativă, subordonată Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, care este abilitată cu dreptul să exercite controlul de stat asupra respectării actelor normative în domeniul muncii, securității și sănătății în muncă la întreprinderi, instituții și organizații, cu orice tip de proprietate și formă juridică de organizare, la persoane fizice care angajează salariați, precum și în autoritățile administrației publice centrale și locale. Controlul de stat asupra respectării actelor normative din domeniul muncii, securității și sănătății în muncă are drept scop verificarea modului în care angajatorul respectă legislația muncii, securității și sănătății în muncă și sancționarea încălcărilor constatate. Controlul de stat, de regulă, este efectuat conform planului aprobat pentru o anumită perioadă, dar poate fi realizat și la solicitarea angajatorului, a salariatului sau a sindicatelor.

În subordinea Inspectoratului de Stat al Muncii se află 10 Inspecții teritoriale de muncă desconcentrate în 2 municipii, 7 raioane și UTA Găgăuzia.

Atribuții specifice:

a) controlează respectarea dispozițiilor actelor normative referitoare la:

- încheierea, modificarea, suspendarea contractului individual de muncă și contractul colectiv de muncă (de exemplu: refuz neîntemeiat în

angajare; concedierea ilegală a salariatului; transferul la o altă muncă fără consimțământul salariatului ș.a.);

- carnetul de muncă (de exemplu: refuzul eliberării carnetului de muncă, refuzul deschiderii unui carnet de muncă; corectitudinea înscrierilor făcute de către angajator ș.a.);
- timpul de muncă și timpul de odihnă (de exemplu: respectarea legislației în ceea ce privește zilele de odihnă, acordarea concediilor anuale de odihnă, pauza de prânz, munca în timp de noapte, munca în ture, munca suplimentară ș.a.);
- disciplina muncii (de exemplu: corectitudinea aplicării sancțiunilor disciplinare față de salariați);
- munca minorilor și femeilor, respectarea condițiilor specifice de muncă pentru aceste categorii de salariați);
- retribuirea muncii (de exemplu: achitarea la timp a salariului și altor plăți, corectitudinea calculului salariale efectuate de către angajator);
- securitatea și sănătatea în muncă, garanțiile și compensațiile ce decurg din relațiile de muncă;
- alte condiții de munca;

b) cercetează, în modul stabilit, accidentele de muncă;

c) constată contravenții ce țin de încălcarea legislației muncii și întocmește procese-verbale conform Codului contravențional.

Datele de contact:

Inspectoratul de Stat al Muncii
MD-2068, mun. Chișinău, str. Miron Costin nr.
17/2, Oficiul 411

Linia fierbinte (telefon de încredere):

Comunicarea accidentelor de muncă:

<http://www.ism.gov.md/>

(022) 49-94-00

(022) 49-41-29

Subdiviziuni teritoriale:

Inspekția Teritorială de Muncă Chișinău

mun. Chișinău, str. Miron Costin nr. 17/2
or. Criuleni, str. Biruinței nr.12
or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun nr. 57
satul Cocieri, str. Cosmonauților nr. 10

Tel./fax (022) 45-02-57

Tel./fax (0248) 20-986

Inspekția Teritorială de Muncă Bălți

mun. Bălți, str. Păcii nr. 38, bir. 308
or. Fălești, str. Moldovei nr. 22

Tel./fax (0231) 29-508

Tel./fax (0259) 22-970

or. Florești, str. Victoriei nr. 2 or. Sângerei, str. Independenței nr. 124	Tel./fax (0250) 20-588 Tel./fax (0262) 24-177
Inspekția Teritorială de Muncă Cahul or. Cahul, str. V. Alecsandri nr. 102, bir. 44 or. Cantemir, str. Trandafirilor nr. 2 or. Taraclia, str. Păcii nr. 7	Tel./fax (0299) 46-020 Tel./fax (0273) 22-960 Tel./fax (0294) 23-976
Inspekția Teritorială de Muncă Călărași or. Călărași, str. Constructorilor nr. 6 or. Nisporeni, str. Suveranității nr. 2 or. Straseni, str. M.Eminescu nr. 32 or. Ungheni, str. Decebal nr. 21	Tel./fax (0244) 21-362 Tel./fax (0264) 23-865 Tel./fax (0237) 23-015 Tel./fax (0236) 22-777
Inspekția Teritorială de Muncă Căușeni or. Căușeni, str. A. Mateevici nr. 9 or. Anenii Noi, str. Suvorov nr. 2 or. Ștefan Vodă, str. 31 august 1989 nr.10a	Tel./fax (0265) 24-547 Tel./fax (0265) 24-547 Tel./fax (0242) 22-394
Inspekția Teritorială de Muncă Cimișlia or. Cimișlia, str. Ștefan cel Mare nr. 14 or. Basarabeasca, str. Karl Marx nr. 55 or. Hânțești, str. M.Hâncu nr. 123 or. Leova, str. Independenței nr. 3	Tel./fax (0241) 23-082 Tel./fax (0297) 21-282 Tel./fax (0269) 24-267 Tel./fax (0263) 23-385
Inspekția Teritorială de Muncă Drochia or. Drochia, str. Independenței nr. 15a or. Glodeni, str. Suveranității nr. 4 or. Râșcani, str. Independenței nr. 137 or. Soroca, str. Alexandru cel Bun nr. 19	Tel./fax (0252) 27-413 Tel./fax (0249) 22-384 Tel./fax (0256) 21-353 Tel./fax (0230) 23-437
Inspekția Teritorială de Muncă Edineț or. Edineț, str. Independenței nr. 102 or. Briceni, str. Independenței nr. 44 or. Dondușeni, str. Independenței nr. 47 or. Ocnîța, str. Independenței nr. 47	Tel./fax (0246) 22-258 Tel./fax (0247) 22-408 Tel./fax (0251) 25-309 Tel./fax (0271) 22-929
Inspekția Teritorială de Muncă Orhei or. Orhei, str. Vasile Mahu nr. 160 or. Rezina, str. A.Șciusev nr. 2a or. Șoldănești, str. Păcii nr. 8a or. Telenești, str. Renașterii nr. 69, bir. 76	Tel./fax (0235) 22-929 Tel./fax (0258) 24-775
Inspekția Teritorială de Muncă UTA Găgăuzia mun. Comrat, str. Pobeda nr. 46	Tel./fax (0298) 22-089

Recomandări practice: în cazul în care persoana consideră că angajatorul îi lezează dreptul la muncă, fiind încălcate normele legale cu privire la angajare, concediere, transferul la o altă muncă, salarizare, timpul de muncă, timpul de odihnă, protecția muncii ș.a., se poate adresa cu o sesizare Inspecției Teritoriale de Muncă, conform competenței teritoriale, solicitând efectuarea unui control în acest sens, despre rezultatele căruia petiționarul va urma să fie informat. Adresarea la Inspecția Teritorială de Muncă poate fi considerată ca fiind o modalitate de înlăturare a încălcărilor legislației muncii comise de angajator și combaterea abuzurilor comise față de salariați, precum și de sancționare a angajatorului pentru abaterile comise. Adresarea la Inspecția Teritorială de Muncă nu decade persoana de dreptul de a se adresa în instanța de judecată în vederea apărării drepturilor sale.

1.2 Protecția socială

Protecția socială a populației este realizată prin două sisteme: sistemul de *asigurare socială* și sistemul de *asistență socială*.

Prin sistemul de *asigurări sociale* sunt acordate prestații în formă de pensii, indemnizații sau de altă natură, cu finanțare de la bugetul asigurărilor sociale de stat. Beneficiari de prestații din sistemul de asigurări sociale sunt persoanele asigurate. Asigurarea socială este înfăptuită de un sistem de instituții, existente la nivel central și local, care își exercită atribuțiile în colaborare și în conformitate cu legea. Aceste instituții sunt: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS), care activează la nivel central, și Casele Teritoriale de Asigurări Sociale (CTAS).

Casele Teritoriale de Asigurări Sociale (CTAS)

Misiunea de bază: sunt structuri teritoriale desconcentrate ale Casei Naționale de Asigurări Sociale (CNAS), cărora le revin, în limitele competenței, toate activitățile ce țin de deservirea nemijlocită a populației în domeniul asigurărilor sociale de stat (**pensii, indemnizații, ajutoare, compensații, tratamente balneosanatoriale ș.a.**).

Atribuții specifice:

- 1) înregistrarea și evidența persoanelor juridice și fizice în calitate de plătitori la bugetul asigurărilor sociale de stat din teritoriul respectiv;
- 2) înregistrarea persoanelor asigurate și atribuirea codurilor personale de asigurări sociale;

- 3) încheierea contractelor individuale de asigurări sociale în conformitate cu prevederile legislației în vigoare;
- 4) stabilirea, recalcularea și evidența prestațiilor sociale (pensii, indemnizații, ajutoare, compensații) în baza cererilor depuse de către cetățeni;
- 5) restituirea supraplăților, regularizarea și plata sumelor ce reprezintă prestații de asigurări sociale;
- 6) asigurarea accesului persoanelor asigurate la informația din Registrul de stat al evidenței individuale;
- 7) controlul corectitudinii stabilirii și achitării indemnizațiilor pentru incapacitate temporară de muncă;
- 8) acordarea biletelor de tratament balneosanatorial;
- 9) verificarea autenticității actelor ce confirmă stagiul de cotizare și venitul asigurat;
- 10) eliberarea certificatelor, confirmărilor și legitimațiilor la solicitare;
- 11) supravegherea respectării de către plătitorii de contribuții și întreprinderea măsurilor și acțiunilor față de plătitorii care nu respectă normele legislației în vigoare;
- 12) primirea, evidența și soluționarea petițiilor și adresărilor parvenite de la agenții economici și cetățeni.

Date de contact:

Casa Națională de Asigurări Sociale:

MD-2028, mun. Chișinău, str. Tudor Gheorghe nr.3

Linia fierbinte (telefon de încredere): (022) 28-61-15

Site: <http://www.cnas.md/>

Subdiviziuni teritoriale:

mun. Chișinău, sect. Botanica, MD-2032,
str. Burebista nr. 108

(022) 55-30-03
(022) 52-37-33 (fax)

mun. Chișinău, sect. Buiucani, MD-2008,
str. George Enescu nr. 21

(022) 75-78-00
(022) 75-75-10 (fax)

mun. Chișinău, sect. Centru, MD-2012,
str. 31 August 1989 nr. 87

(022) 28-15-88
(022) 22-35-88 (fax)

mun. Chișinău, sect. Ciocana, MD-2044,
str. Meșterul Manole nr. 12 a

(022) 40-72-20
(022) 40-77-17 (fax)

mun. Chișinău, sect. Râșcani, MD-2005,
bd. Grigore Vieru nr. 22/1

(022) 24-02-77
(022) 22-35-38 (fax)

or. Anenii Noi, MD-6501

(0265) 21-076

Piața 31 August nr. 4

(0265) 24-646 (fax)

or. Bălți, MD-3100, str. 31 August nr. 47	(0231) 22-548
or. Basarabeasca, MD-6702, str. K. Marx nr. 57	(0297) 20-520
or. Briceni, MD-4701, str. Independenței nr. 44	(0247) 23-536
or. Călărași, MD-4400, str. M. Eminescu nr. 19	(0244) 23-724 (0244) 21-069 (fax)
or. Căușeni, MD-4300, str. A. Mateevici nr. 9	(0243) 22-071
or. Cahul, MD-3209, Piața Independenței nr. 6	(0299)32-858
or. Cantemir, MD-7301, str. Ștefan Vodă nr. 2	(0273) 22-569
or. Ceadâr-Lunga, MD-6101 str. Lenin nr. 38a	(0291) 20-980
or. Cimișlia, MD-4100, str. Sfânta Maria nr. 7	(0241) 22-739
or. Comrat, MD-3805, str. Tretiakov nr. 42/1	(0298) 22-548
or. Criuleni, MD-4801, str. Biruința nr. 12	(0248) 21-723 (0248) 22-788 (fax)
or. Donușeni, MD-5100, str. Komarov nr. 12	(0251) 21-135 (fax)
or. Drochia, MD-5200, str. Independenței nr. 15	(0252) 26-939
or. Dubăsari/Cocieri, MD-4571, str. Cosmonauților nr. 10	(0248) 52-484
or. Edineț, MD-4601, str. Independenței nr. 101	(0246) 25-895 (0246) 21-053 (fax)
or. Fălești, MD-5900, str. Moldovei nr. 27	(0259) 22-229 (0250) 24-487 (fax)
or. Florești, MD-5000, str. Victoriei nr. 2	(0250) 24-203
or. Glodeni, MD-4900, str. Ștefan cel Mare nr. 26	(0249) 22-548 (0249) 25-700 (fax)
or. Hâncești, MD-3400, str. M. Hâncu nr. 123	(0269) 25-801

or. Ialoveni, MD-6800, str. Alexandru cel Bun nr. 18	(0268) 21-505
or. Leova, MD-6300, str. Unirii nr. 35	(0263) 24-581 (fax)
or. Nisporeni, MD-6401, str. Suveranității nr. 10	(0264) 23-798
or. Ocnița, MD-7101, str. Independenței nr. 47	(0271) 24-233 (0271) 22-548 (fax)
or. Orhei, MD-3505, str. Vasile Lupu nr. 113	(0235) 22-548 (0235) 23-260 (fax)
or. Râșcani, MD-5600, str. Ion Neculce nr. 2	(0256) 22-548 (fax)
or. Rezina, MD-5400, str. 27 August nr. 1	(0254) 21-537 (0254) 22-991 (fax)
or. Sângerei, MD-6201, str. E.Voinițchii nr. 2	(0262) 24-740
or. Șoldănești, MD-2770, str. 31 August nr. 5	(0272) 25-712 (0272) 25-633 (fax)
or. Soroca, MD-3000, str. Ștefan cel Mare nr. 20	(0230) 30-164
or. Ștefan Vodă, MD-4201, str. Grigore Vieru nr. 8	(0242) 23-502
or. Strășeni, MD-3701, str. M. Eminescu nr. 31	(0237) 20-035
or. Taraclia, MD-7400, str. Ștefan cel Mare nr. 36	(0294) 23-028
or. Telenești, MD-5801, str. Renașterii nr. 6	(0258) 22-996
or. Ungheni, MD-3600, str. Gh. Meniuc nr. 8	(0236) 26-992
or. Vulcănești, MD-5300, str. Lenin nr. 103	(0293) 20-248
<p>Recomandări practice: pentru a beneficia de o prestație ce ține de asigurarea socială, persoana interesată urmează a se adresa Casei Teritoriale de Asigurări Sociale (CTAS) de la locul de trai. În orele de primire organizate, CTAS acordă consultații, înregistrează cererile și verifică documentele prezentate de persoanele din teritoriu privind stabilirea pensiilor, indemnizațiilor, alocațiilor și a altor prestații de protecție socială. CTAS</p>	

stabilește și întocmește dosarul pentru plata pensiei, indemnizației sau altei prestații și îl expediază la CNAS, pentru control și înfăptuirea plății.

Prin sistemul de *asistență socială* sunt acordate prestații bănești în formă de alocații, indemnizații, compensații, ajutoare, facilități sau scutiri de anumite plăți ori sunt prestate anumite servicii sociale după necesitățile solicitantului, cu finanțare de la bugetul de stat, bugetul local și alte surse de finanțare benevolă. Beneficiari de servicii sociale și prestații bănești din sistemul de asistență socială sunt persoanele nevoiașe, cu venituri foarte mici, cu cheltuieli sporite din cauza situației de dificultate în care se află și nu sunt în stare să înfrunte situația de dificultate cu forțele proprii. Persoana poate fi comcomitent beneficiar de prestații bănești și servicii sociale atât din sistemul de asistență socială, cât și din sistemul de asigurări sociale.

Asistența socială este înfăptuită de un ansamblu de instituții statale. Aceste instituții sunt: Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, care activează la nivel central, și Direcțiile Teritoriale de Asistență Socială și Protecție a Familiei, care activează la nivel teritorial. Legiuitorul învestește cu atribuții în domeniul asistenței sociale și alte instituții publice, cum ar fi Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Organul public local (Primăria). Direcțiile Teritoriale de Asistență Socială și Protecție a Familiei lucrează nemijlocit cu familiile și persoanele aflate în dificultate. Ele evaluează situația persoanelor și, în funcție de gradul de necesitate, acordă prestații de asistență socială.

Notă: Direcțiile de Asistență Socială și Protecție a Familiei au sediul în Primăriile din localități!

1.3 Dreptul la sănătate

Ministerul Sănătății este organul central de specialitate care este abilitat să elaboreze, să promoveze și să asigure realizarea politicii statului în domeniul ocrotirii sănătății. Sistemul sănătății publice din țara noastră este compus dintr-un șir de instituții medicale de stat subordonate Ministerului Sănătății sau autorităților administrației publice locale. Instituțiile medico-sanitare (spitalele, clinicile) sunt acreditate să presteze servicii de sănătate către populație, în general, și către beneficiarii sistemului de asigurare medicală obligatorie în volumul și condițiile stabilite de lege.

Date de contact: MD 2009, mun. Chişinău, str. Vasile Alecsandri nr. 2;
telefon secretariat persoane fizice: (022) 26-88-18;
telefonul verde: 0 800 71010; (022) 72-10-10.

Apărarea drepturilor pacientului poate fi efectuată fie prin reclamarea acţiunilor ilegale către conducerea instituţiilor din sistemul de sănătate publică (calea extrajudiciară), fie prin sesizarea unei instanţe de judecată (calea judiciară). În cazurile în care pacientul se consideră lezat în drepturi sau în situaţia cauzării unor daune sănătăţii de către prestatorii de servicii de sănătate, acesta poate iniţia proceduri de remediere şi de compensare a daunelor cauzate. Pacienţii pot adresa plângeri, cereri, reclamaţii sau petiţii către următoarele instituţii:

- Ministerul Sănătăţii;
- Direcţiile teritoriale de sănătate;
- Instituţiile medico-sanitare şi farmaceutice;
- Organizaţiile de asigurări de sănătate;
- Organizaţiile profesionale ale medicilor, asociaţiile pacienţilor, asociaţiile obşteşti pentru protecţia consumatorilor de servicii de sănătate.

Notă: Organele/persoanele de contact unde se pot depune cererile sau reclamaţiile pacienţilor trebuie să fie indicate în informaţia publică expusă pentru pacienţi în incinta instituţiilor!

Cererile şi reclamaţiile se examinează în temeiul *Legii nr.190-XIII din 19 iulie 1994 cu privire la petiţionare* şi al altor acte legislative. Pacientul sau reprezentantul său legal (ruda apropiată) şi prestatorul de servicii de sănătate sunt informaţi despre rezultatele examinării şi decizia luată. În caz de dezacord al pacientului sau al reprezentantului său legal (al rudei apropiate) cu rezultatele examinării şi decizia luată, aceştia pot apela la comisia independentă de expertiză profesională medicală, care se creează şi activează în conformitate cu un regulament aprobat de Ministerul Sănătăţii.

Pacienţilor li se recomandă să facă copii de pe toate documentele medicale la care au avut acces în timpul prestării serviciilor: extrase, fişe medicale, consultaţii şi diagnostice ale unor specialişti medicali, certificate etc. Copiile pot fi „legalizate” printr-o ştampilă şi semnătură nouă de către cei care au emis documentul. Pentru serviciile de sănătate incluse în asigurarea medicală

obligatorie și gratuită se recomandă depunerea la instituția care a emis polița de asigurare a unei cereri de examinare a calității serviciilor contestate. Aceste instituții sunt obligate să ofere evaluarea serviciilor în mod gratuit! Dacă există situații în care diagnosticul și tratamentul recomandat sunt sub semnul întrebării, se poate adresa pentru o a doua opinie sau o opinie a unui medic specializat în domeniu cu statut de expert (aceasta ajută enorm la pregătirea argumentelor și probelor pentru examinarea ulterioară de către instanța de judecată). Se recomandă și sesizarea în scris a organelor de conducere din sistemul de sănătate publică.

1.4 Dreptul consumatorului

Agencia pentru Protecția Consumatorilor
Misiunea de bază: este o autoritate administrativă, subordonată Ministerului Economiei, responsabilă de implementarea politicii în domeniul protecției consumatorilor și de efectuare a controlului de stat asupra respectării prevederilor legislației în acest domeniu, precum și a controlului de stat privind corespunderea produselor și/sau a serviciilor plasate pe piață cerințelor prescise sau declarate și respectarea prevederilor actelor normative în domeniul metrologiei legale, a normelor și regulilor de desfășurare a activităților de comerț.
Atribuții specifice:
<ol style="list-style-type: none">1) examinează reclamațiile consumatorilor în vederea protejării drepturilor legitime ale acestora;2) constată contravenții, examinează cauze contravenționale privind încălcarea regulilor de protecție a consumatorilor <i>(de exemplu: plasarea pe piață a produselor și prestarea serviciilor fără prezentarea informației complete, veridice și corecte în limba de stat despre denumirea produsului, denumirea și marca producătorului, despre masa/volumul, principalele caracteristici calitative, compoziția, a termenului de garanție, duratei de funcționare, termenului de valabilitate și datei fabricării, prețului ș.a., lipsa registrului de reclamații sau neafișarea acestuia la loc vizibil pentru consumatori, neînregistrarea de către vânzător, prestator a reclamației consumatorului; producerea și comercializarea produselor ce nu corespund cerințelor de securitate; utilizarea</i>

mijloacelor de măsură ce nu corespund cerințelor ș.a. și aplică sancțiuni în conformitate cu prevederile Codului;

- 3) emite decizii de remediere, înlocuire, restituire a contravalorii produsului, serviciului necorespunzător, de reducere a prețului acestora, conform *Legii nr.105-XV din 13 martie 2003 privind protecția consumatorilor*, ce urmează a fi executate în termen de cel mult 14 zile calendaristice de la data recepționării de către agentul economic;
- 4) emite decizii de încetare a practicilor comerciale incorecte;
- 5) acordă persoanelor fizice și juridice consultanță de specialitate în domeniul protecției consumatorilor;
- 6) solicită informații privind măsurile întreprinse de către agenții economici în vederea remedierii neajunsurilor depistate;
- 7) organizează activități de informare, consiliere și educare a consumatorilor în ceea ce privește drepturile lor legitime, inclusiv prin acordarea consultațiilor consumatorilor, inclusiv prin linia telefonică directă;
- 8) informează consumatorii asupra produselor și serviciilor ce prezintă riscuri pentru sănătatea și securitatea lor, precum și asupra practicilor comerciale incorecte care le pot afecta interesele economice;
- 9) colaborează cu asociațiile obștești de consumatori în vederea informării consumatorilor asupra drepturilor lor legitime și modalității de apărare a acestora;
- 10) efectuează controlul respectării prevederilor legislației în domeniul protecției consumatorilor, reglementărilor tehnice și altor acte normative ce stabilesc cerințe obligatorii privind securitatea produselor și a serviciilor, controlul corespunderii produselor și serviciilor plasate pe piață cerințelor prescrise și/sau declarate, cu excepția controalelor privind respectarea regulilor sanitar-igienice și sanitar-veterinare de către producătorii de produse alimentare;
- 11) efectuează prelevări de probe la produsele plasate pe piață pentru analize și încercări de laborator în laboratoare acreditate;
- 12) efectuează controlul metrologic legal, inclusiv supravegherea metrologică a respectării de către persoanele juridice și/sau fizice a prevederilor în domeniul metrologiei legale;
- 13) efectuează controlul de stat privind respectarea normelor și regulilor de desfășurare a activităților de comerț;

14) sesizează autoritatea de licențiere și/sau autoritățile administrației publice locale, în cazul constatării cazurilor de comercializare a produselor falsificate (contrafăcute) și/sau periculoase ori în cazul altor încălcări, în scopul suspendării sau retragerii licenței, autorizației de amplasare și funcționare ori a certificatului de clasificare;

15) sesizează organismele de evaluare a conformității, în baza constatărilor proprii, sesizărilor consumatorilor sau sesizărilor asociațiilor obștești de consumatori în ceea ce privește neconformitatea produselor și serviciilor plasate pe piață, însoțite de certificate de conformitate.

Date de contact:

Agencia pentru Protecția Consumatorilor: MD-2012, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri nr.78, etajul 1 și 5; e-mail: consumator@apc.gov.md;

Cancelaria și Anticamera Agenției: etajul 5, biroul 518, tel.: (022) 50-19-80, fax: (022) 50-19-81, e-mail: info@apc.gov.md;

Direcția Relații cu Consumatorii: et. 1, biroul 101 (*Oficiul Consumatorului*)

Linia directă pentru consumatori: (022) 74-14-64;

Linia verde: 0800 28 0 28 (apel gratuit din raioanele Republicii Moldova);

Oficii Teritoriale:

mun. Bălți, str. Victoriei nr.54, tel.(0231) 39-808, fax: (0231) 39-809;

or. Cahul, str. Ștefan cel Mare nr. 110, tel./fax (0299) 31-007.

Recomandări practice: reclamațiile referitor la produsele sau serviciile necorespunzătoare se depun vânzătorului sau prestatorului de servicii (în formă scrisă) pentru remedierea, înlocuirea gratuită sau obținerea contravalorii lor în perioada lor de garanție sau a termenului de valabilitate. Odată cu depunerea reclamației, consumatorul prezintă copia bonului de casă sau oricare alt document care confirmă efectuarea cumpărăturii cu indicarea cerinței respective (repararea sau înlocuirea gratuită, restituirea contravalorii sau reducerea prețului, anularea contractului de vânzare-cumpărare sau de prestare a serviciilor). Unitățile de comerț și prestări servicii trebuie să înregistreze reclamațiile consumatorilor în *Registrul de reclamații* (numerotat, cusut și sigilat). Administratorul unității este obligat ca, în termen de două zile, să examineze reclamațiile și să întreprindă măsurile necesare pentru lichidarea lor. De asemenea, va scrie pe versoul reclamației o notă despre măsurile luate și, în termen de cinci zile, va informa reclamantul despre acest lucru. În cazul depunerii de către consumator a reclamației cu privire la neconformitățile produselor, termenul de soluționare este de *14 zile calendaristice* de la data depunerii reclamației.

În cazul în care pentru întreprinderea măsurilor de lichidare a neajunsurilor sunt necesare mai mult de 5 zile, conducătorul unității va stabili termenul necesar, dar nu mai mare de 14 zile și va face în Registru nota respectivă. În cazul în care consumatorul nu este de acord cu rezultatul examinării reclamației de către vânzător sau i s-a refuzat satisfacerea ei, sau nu a primit niciun răspuns în scris în decurs de 14 zile calendaristice, el este în drept să se adreseze Agenției pentru Protecția Consumatorului pentru inițierea unui control de stat sau în instanța de judecată.

1.5 Dreptul de proprietate

Oficiile Cadastrale Teritoriale ale Întreprinderii de Stat „Cadastru”

Misiunea de bază: crearea și ținerea cadastrului bunurilor imobile, altor sisteme informaționale și registre de domeniu, executarea lucrărilor cadastrale și celor de evaluare a bunurilor imobile, administrarea băncii centrale de date a cadastrului bunurilor imobile. În prezent Întreprinderea de Stat „Cadastru” dispune de o rețea de 39 de filiale amplasate în majoritatea localităților urbane.

Atribuții specifice:

1) Servicii de înregistrare:

- înregistrarea dreptului de proprietate asupra bunului imobil;
- înregistrarea dreptului real, precum ipoteca, suprafața, uzufructul, uzul, abitația, servitutea etc.;
- efectuarea modificărilor în Registrul bunurilor imobile;
- corectarea erorilor în Registrul bunurilor imobile;
- notarea locațiunii (arendei) bunului imobil;
- notarea confiscării, punerii sub sechestru și a altor interdicții în temeiul documentelor emise de instanțele judecătorești și de executorii judecătorești, de organele fiscale sau de drept;
- notarea preavizului despre exercitarea dreptului de gaj;
- alte notări, precum: achitarea în rate, acțiunea în justiție, administrarea fiduciară, antecontract, cesiunea fructelor, contract, dreptul de preemițiune născut din act, gaj asupra creanței ipotecare, leasing, restricții, schimbul rangului ipotecii;

2) Furnizarea informației din Cadastrul bunurilor imobile:

- eliberarea extrasului din Registrul bunurilor imobile;
- eliberarea certificatului privind înscrierile în Registrul bunurilor imobile;
- eliberarea certificatului asupra bunului imobil nou format;
- eliberarea copiilor de pe documentele din dosarul cadastral;
- eliberarea informației privind valoarea bunului imobil;
- eliberarea planului cadastral la nivel de sector cadastral;
- eliberarea informației din banca centrală de date despre bunurile imobile ce aparțin unei persoane indicate în cerere;
- eliberarea informației din planul de adrese;
- eliberarea certificatului pentru privatizare;

3) Servicii cadastrale:

- elaborarea planului geometric în scopul autentificării dreptului deținătorului de teren;
- perfectarea Titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren;
- actualizarea planului cadastral la modificarea hotarului terenului;
- restabilirea și transpunerea în teren a hotarelor;
- identificarea bunului imobil;

- servicii cadastrale la nivel de clădiri și încăperi izolate în scopul recepției lucrărilor de construcție/reconstrucție/reparație/restaurare;
 - determinarea valorii de inventariere/ normative a bunului imobil;
- 4) **Servicii de evaluare a bunurilor imobile;**
- 5) **Constatarea specialistului.**

Date de contact:

Sediul central al Întreprinderii de Stat „Cadastru”:
mun. Chișinău, MD-2005, str. A.Pușkin nr.47
Linia fierbinte (telefon de încredere): 0 800 88 100
Adresă internet: <http://www.cadastre.md>

Subdiviziuni teritoriale:

mun. Chișinău, sect. Centru, str. Armenească nr. 42b	(022) 88-11-00
---	----------------

mun. Chișinău, sect. Râșcani, str. Alecu Russo nr. 1, et. 3	(022) 44-97-23
--	----------------

mun. Chișinău, sect. Centru, str. Ialoveni nr. 100b	(022) 28-46-09
--	----------------

mun. Chișinău, com. Budești, str. Chișinăului nr. 117	(022) 41-86-81
--	----------------

OCT Bălți, Str. M. Sadoveanu nr. 1a	(0231) 28-010
--	---------------

OCT Comrat, str. Tretiakov nr. 36	(0298) 26-068
--------------------------------------	---------------

OCT Anenii Noi, Str.Z. Kosmodemianskaia nr. 5a	(0265) 23-184
---	---------------

OCT Basarabeasca, Str. Școlinaia nr. 2a	(0297) 21-708
--	---------------

OCT Briceni, Str. Independenței nr. 34	(0247) 22-479
---	---------------

OCT Cahul, Str. B.P. Hașdeu nr. 13	(0299) 20-733
---------------------------------------	---------------

OCT Cantemir, Str. M. Eminescu nr.11	(0273) 22-801
---	---------------

OCT Călărași, Str. Pan. Halipa nr. 13	(0244) 23-134
OCT Căușeni, Str. Meșterul Stanciu nr. 3	(0243) 22-149
OCT Cimișlia, Bd. Ștefan cel Mare nr. 14	(0241) 22-671
OCT Criuleni, Str. 31 August nr. 139	(0248) 21-829
OCT Dondușeni, Str. Independenței nr. 43	(0251) 24-192
OCT Drochia, Str. Mit. Varlaam nr. 35	(0252) 25-055
OCT Dubăsari,s. Coșnița Str. M.Eminescu nr.8a	(0248) 44-734
OCT Edineț, Str. 31 August nr. 40	(0246) 22-291
OCT Fălești, Str. Ștefan cel Mare nr. 38	(0259) 23-579
OCT Florești, Str. Gării nr. 5	(0250) 21-923
OCT Glodeni, Str. Tricolorului nr. 32	(0249) 23-598
OCT Hâncești, Str. M. Hâncu 157	(0269) 22-460
OCT Ialoveni, Str. Prieteniei nr. 12	(0268) 76-003
OCT Leova, Str. Gorki nr. 5	(0263) 22-958
OCT Nisporeni, Str. Alexandru cel Bun nr. 55	(0264) 22-949
OCT Ocnița, Str. Mihai Viteazul nr. 21a	(0271) 22-600
OCT Orhei, Str. V. Lupu nr. 38	(0235) 20-588
OCT Rezina, Str. M.Eminescu nr. 6	(0254) 21-608
OCT Râșcani, Str. 31 August nr. 18	(0256) 23-803

OCT Sângerei, Str. Independenței nr. 96	(0262) 22-094
OCT Soroca, Str. M. Sadoevanu nr. 21	(0230) 22-507 (0230) 22-029
OCT Strășeni, Str. Ștefan cel Mare nr. 135	(0237) 22-565
OCT Țoldănești, Str. Victoriei nr.29	(0272) 22-054
OCT Ștefan Vodă, Str. 31 August nr. 15	(0242) 22-271
OCT Taraclia, Str. Ștefan cel Mare nr.19a	(0294) 24-583
OCT Telenești, Str. Renașterii nr. 62A	(0258) 22-526
OCT Ungheni, Str. M.Eminescu nr. 24	(0236) 22-127
OCT Vulcănești, Str. Lenin nr. 88	(0293) 21-415
OCT Ceadâr-Lunga, Str. Lenin nr. 52	(0291) 21-216
OCT Căinari, Str. C. Negraia nr. 8	(0243) 32-969

Recomandări practice: Înregistrarea bunurilor imobile și drepturilor asupra lor în Republica Moldova este obligatorie. Dreptul de proprietate apare din momentul înscrierii acestuia în Registrul bunurilor imobile. Înregistrarea drepturilor asupra bunului imobil asigură recunoașterea publică și ocrotirea de către stat a acestor drepturi. Sunt supuse înregistrării obligatorii următoarele bunuri imobile: terenurile, clădirile și construcțiile legate solid de pământ, apartamentele și încăperile izolate.

Înregistrarea drepturilor asupra bunurilor imobile se efectuează prin depunerea unei cereri la Oficiul Cadastral Teritorial în raza de activitate a căruia se află bunul imobil respectiv. Cererea și actele pentru înregistrare se depun personal de titularul de drept sau de către persoana care-l reprezintă în baza unui document confirmativ (ex. procură). În cazul prezentării contractului neautentificat notarial (ex. contract de arendă), cererea de înregistrare se depune de către ambele părți contractante. Documentele prezentate pentru înregistrarea drepturilor în Registrul bunurilor imobile vor corespunde cerințelor stabilite de lege.

Examinarea cererii de înregistrare a dreptului nu va depăși 7 zile lucrătoare din data depunerii acesteia la OCT. La solicitarea titularului de drepturi, înregistrarea poate fi executată în regim de urgență în 3 zile lucrătoare și 1 zi lucrătoare (24 ore). În acest caz, tariful se calculează cu aplicarea coeficientului de urgentare. Termenul de examinare poate fi prelungit la decizia registratorului cel mult cu 40 de zile, fapt despre care solicitantul este informat în scris. În termenul indicat în cerere solicitantul se va prezenta la Oficiul Cadastral Teritorial, unde i se va restitui documentul în baza căruia a fost înregistrat dreptul de proprietate cu parafa „Înregistrat”, precum și un certificat privind înscrierea dreptului de proprietate în Registrul bunurilor imobile. Solicitantul poate verifica pe loc corectitudinea datelor care au fost înscrise în registru și, în cazul depistării unor erori, se poate adresa imediat pentru corectarea acestora.

Registratorul poate refuza înregistrarea drepturilor în dosar în cazuri prevăzute de legislația în vigoare. În cazul refuzului de înregistrare, registratorul este obligat să prezinte solicitantului în scris temeiurile de refuz. Refuzul de înregistrare poate fi atacat în instanța de judecată sau la registratorul din cadrul Î.S. „Cadastru” pe adresa mun. Chișinău, str. A. Pușkin nr.47, iar decizia acestuia poate fi atacată în instanța de judecată.

1.6 Protecția mediului

Inspectoratul Ecologic de Stat

Misiunea de bază: Inspectoratul Ecologic de Stat și subdiviziunile sale efectuează expertiza de stat a activităților economice, reglementează și autorizează utilizarea rațională a resurselor naturale și asigură respectarea uniformă a legislației de mediu în teritoriu.

Atribuții specifice:

1. exercită controlul de stat și supraveghează respectarea actelor normative: în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale, de utilizare a produselor și substanțelor nocive, a deșeurilor de către agenții economici și persoanele fizice, inclusiv străine;
2. exercită controlul privind respectarea și aplicarea normelor de protecție a mediului la amplasarea, proiectarea și construcția obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi;

3. exercită controlul realizării programelor de extindere a fondului silvic și lucrărilor de regenerare și exploatare a pădurilor, precum și de creare a fâșiilor forestiere de protecție a zonelor și fâșiilor de protecție a apelor;
4. exercită controlul privind efectuarea de către agenții economici a măsurilor de protecție a mediului, achitarea taxelor și plăților pentru poluarea mediului;
5. exercită controlul de stat privind respectarea legilor ce țin de protecția mediului înconjurător în procesul de fabricare, depozitare, transportare, utilizare, neutralizare și înhumare a produselor și substanțelor nocive și a deșeurilor rezultate din acestea;
6. efectuează expertiza ecologică de stat a documentației de proiect pentru construcția, extinderea, reconstrucția, reutilizarea, modernizarea, reprofilarea, conservarea, demolarea și lichidarea obiectelor în corespundere cu actele normative;
7. exercită controlul de stat privind respectarea de către agenții economici a limitelor de utilizare a resurselor naturale, a normelor deversărilor și degajărilor de substanțe nocive în mediul ambiant, precum și a limitelor de depozitare a deșeurilor industriale, menajere, toxice și de altă proveniență, stabilite în actele legislative și normative;
8. sisteză activitatea agenților economici în cazul nerespectării cerințelor legislației și normelor ecologice;
9. supraveghează folosirea resurselor acvatice, respectarea normelor speciale de consum, regimului special de gestionare a zonelor de protecție și a zonelor de protecție sanitară a resurselor de apă;
10. participă la aprobarea limitelor de folosire a resurselor naturale, normelor de emisii și deversări nocive în mediu, normelor-limită de depozitare a deșeurilor de producție și menajere la compartimentul protecția mediului înconjurător;
11. monitorizează importul/exportul deșeurilor, substanțelor periculoase și toxice, precum și a emisiilor de substanțe nocive de la transportul auto și alte surse;
12. controlează efectuarea pescuitului industrial și recreativ-sportiv, prevenirea și combaterea epizootiilor, dăunătorilor și influenței negative de orice proveniență asupra resurselor piscicole;
13. cercetează cazurile de avarii și situațiile ecologice excepționale;
14. întocmește și înaintează organelor competente materialele privind cazurile de încălcare a legislației ecologice, înaintează organelor de

drept materiale pentru pornirea cauzelor penale și tragerea la răspundere penală a infractorilor;
 15. înaintează în instanțele judecătorești acțiuni civile de recuperare a daunelor cauzate mediului.

Date de contact:

Inspectoratul Ecologic de Stat
 MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tanase nr.9,
 Tel.: (022) 22-69-41;
 Fax: (022) 22-69-15;
 Adresa internet: <http://www.inseco.gov.md/>

Subdiviziuni teritoriale:

Agenția Ecologică Chișinău mun. Chișinău, V. Alecsandri nr. 1 Linia fierbinte (telefon de încredere) aechisinau@ies.gov.md	(022) 82-38-23
Agenția Ecologică Bălți, Str. str. B.Glavan nr. 5	(0231) 33-390
Agenția Ecologică Cahul, str. 31 august nr. 15	(0299) 22-950
Agenția Ecologică Găgăuzia, or. Comrat Str. Pobeda nr. 46	(0298) 24-046
Inspecția Ecologică Anenii Noi, Str. 31 August nr. 4	(0265) 24-333
Inspecția Ecologică Basarabeasca, Str. Trandafirilor nr. 2	(0297) 21-760
Inspecția Ecologică Briceni, Str. Independenței nr. 44	(0247) 23-345
Inspecția Ecologică Cantemir, Str. 31 August nr. 15	(0273) 22-880
Inspecția Ecologică Cimișlia, Str. Ștefan cel Mare nr. 12	(0241) 22-253
Inspecția Ecologică Criuleni, Bd. Biruinței nr. 12	(0248) 20-097
Inspecția Ecologică Călărași, Str. Mihai Eminescu nr. 19	(0244) 20-669
Inspecția Ecologică Căușeni, Str. A. Mateevici nr. 35	(0243) 23-769
Inspecția Ecologică Dondușeni, Str. Independenței nr. 47	(0251) 23-050

Inspecția Ecologică Drochia, Str. Independenței nr. 15a	(0252) 22-743
Inspecția Ecologică Dubăsari, s. Coșnița, str. Păcii	(0248) 44-539
Inspecția Ecologică Edineț, Str. I. Gagarin nr. 41	(0246) 23-175
Inspecția Ecologică Fălești, Str. Ștefan cel Mare nr. 42	(0259) 22-520
Inspecția Ecologică Florești, Str. Ștefan cel Mare nr. 68	(0250) 20-094
Inspecția Ecologică Glodeni, Str. L. Tolstoi nr. 7	(0249) 22-150
Inspecția Ecologică Hâncești, Str. Mihalcea Hâncu nr. 141	(0269) 25-307
Inspecția Ecologică Ialoveni, Str. Alexandru cel Bun nr.33	(0268) 22-662
Inspecția Ecologică Leova, Str. Independenței nr. 3	(0263) 22-481
Inspecția Ecologică Nisporeni, Str. Suveranității nr. 2	(0264) 23-051
Inspecția Ecologică Ocnița, Str. Independenței nr. 51	(0271) 21-124
Inspecția Ecologică Orhei, Str. M. Gorki nr. 13	(0235) 27-551
Inspecția Ecologică Rezina, Str. Voluntarilor nr. 5a	(0254) 22-343
Inspecția Ecologică Râșcani, Str. Independenței nr. 24	(0256) 24-010
Inspecția Ecologică Sângerei, Str. N.Testemițeanu nr. 1	(0262) 26-559
Inspecția Ecologică Soroca, Str. Ștefan cel Mare nr. 5	(0230) 23-212
Inspecția Ecologică Strășeni, Str. Morilor nr. 6	(0237) 28-443
Inspecția Ecologică Șoldănești Str. 31 August nr. 125 b	(0272) 22-443
Inspecția Ecologică Ștefan Vodă Str. Ștefan cel Mare nr.31	(0242) 22-527

Inspekția Ecologică Taraclia, Str. Păcii nr. 7	(0294) 23-084
Inspekția Ecologică Telenești Str. Renașterii nr. 69	(0258) 22-835
Inspekția Ecologică Ungheni, Str. Alexandru cel Bun nr. 42	(0236) 23-567
<p>Recomandări practice: controalele de stat privind respectarea legilor ce țin de protecția mediului înconjurător sunt realizate de către Agențiile și Inspekțiile Ecologice conform unui plan aprobat. Însă, orice cetățean poate sesiza aceste organe în cazul în care posedă informații cu privire la cazurile de poluare a mediului înconjurător, folosirea irațională a resurselor naturale, depozitarea ilegală a deșeurilor și substanțelor toxice, alte tipuri de încălcări ce duc la poluarea mediului ambiant.</p>	

1.7 Documentarea populației

<p>Serviciul Stării Civile și Oficiile de Stare Civilă</p>
<p>Misiunea de bază: Serviciul Stare Civilă este o instituție publică care se subordonează Ministerului Justiției și de competența căreia ține înregistrarea de stat a actelor de stare civilă în conformitate cu legislația în vigoare. Sistemul organelor de stare civilă este compus din Serviciul Stare Civilă și Oficiile lui teritoriale (OSC).</p>
<p>Atribuții specifice:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Înregistrarea nașterii:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Înregistrarea actului de naștere, cu eliberarea certificatului; • Executarea cererii privind stabilirea paternității, cu eliberarea certificatului de naștere; • Executarea hotărârii instanței judecătorești privind adopția, cu eliberarea certificatului de naștere; 2. Înregistrarea căsătoriei; 3. <u>Înregistrarea divorțului:</u> <ul style="list-style-type: none"> • Înregistrarea actului de divorț în baza declarației comune a soților privind desfacerea căsătoriei; • Înregistrarea actului de divorț în baza declarației unuia dintre soți privind desfacerea căsătoriei; • Înregistrarea actului de divorț în baza hotărârii instanței judecătorești privind desfacerea căsătoriei;

4. Înregistrarea decesului;
5. Schimbarea numelui/pre numelui;
6. Transcrierea actelor de stare civilă;
7. Legalizarea actelor de stare civilă;
8. Eliberarea actelor de stare civilă;
9. Înregistrarea tardivă sau ulterioară a actelor de stare civilă;
10. Reconstituirea actelor de stare civilă;
11. Anularea, modificarea, rectificarea sau completarea actelor de stare civilă.

Date de contact:

Sediul Serviciului Stare Civilă:

mun. Chișinău, str. Mihai Vitezul nr. 11/1

Linia fierbinte (telefon de încredere): (022) 25-71-83;

e-mail: secretariat@ssc.gov.md

Subdiviziuni teritoriale:

mun. Chișinău OSC Municipal

(022) 25-71-93

Str. Maria Cebotari nr. 1

mun. Chișinău, OSC Botanica,

(022) 76-64-78

bd. Dacia nr. 37

mun. Chișinău, OSC Centru,

(022) 73-14-48

str. Alexei Mateevici nr. 25

mun. Chișinău, OSC Ciocana,

(022) 33-91-10

bd. Mircea cel Bătrân nr. 3

mun. Chișinău, OSC Râșcani,

(022) 49-75-29

str. Miron Costin nr. 7b

OSC Bălți,

Str. Independenței nr. 26

(0231) 21-439

OSC Anenii Noi,

Str. Tighina nr. 8

(0265) 22-872

OSC Basarabeasca,

Str. Karl Marx nr. 55

(0297) 22-248

OSC Briceni,

Str. Independenței nr. 30

(0247) 25-946

OSC Cahul,

Bd. Victoriei nr. 18

(0299) 26-592

OSC Călărași,

Str. Biruinței nr. 1

(0244) 22-633

OSC Cantemir, Str. Ștefan Vodă nr. 18	(0273) 22-384
OSC Căușeni, Str. Meșterul Radu nr. 3	(0243) 23-289
OSC Ceadâr-Lunga, Str. Lenin nr. 89	(0291) 23-776
OSC Comrat Str. Tretiakov nr. 36	(0298) 23-444
OSC Criuleni, Str. 31 August nr. 100a	(0248) 21-766
OSC Dondușeni, Str. Independenței nr. 49	(0251) 21-131
OSC Drochia Str. Independenței nr. 35	(0252) 22-000
OSC Edineț, Str. Independenței nr. 59	(0246) 22-054
OSC Florești, Str. Ștefan cel Mare nr. 63	(0250) 26-009
OSC Fălești, Str. Moldovei nr. 20	(0259) 94-140
OSC Glodeni, Str. Tricolorului nr. 30	(0249) 22-207
OSC Hâncești, Str. 31 August nr. 4	(0269) 24-716
OSC Ialoveni, Str. Alexandru cel Bun nr. 17	(0268) 22-313
OSC Leova, Str. Independenței nr. 5	(0263) 22-186
OSC Nisporeni, Str. Alexandru cel Bun nr. 55	(0264) 23-248
OSC Ocnița, Str. Independenței nr. 49	(0271) 23-232
OSC Orhei, Str. Tamara Ciobanu nr. 4	(0235) 34-296
OSC Rezina, Str. Mihai Eminescu nr. 1	(0254) 21-602
OSC Râșcani, Str. Ștefan cel Mare nr. 1	(0256) 23-102

OSC Sângerei, Str. Presei nr.1	(0262) 22-256
OSC Șoldănești, Str. Păcii nr. 13	(0272) 25-842
OSC Soroca, Str. Independenței nr. 74	(0230) 22-439
OSC Strășeni, Str. Ștefan cel Mare nr. 92	(0237) 23-988
OSC Ștefan Vodă Str. Ștefan cel Mare nr. 31	(0242) 20-012
OSC Taraclia, Str. Lenin nr. 138	(0294) 23-594
OSC Telenești, Str. 31 August nr. 9	(0258) 22-786
OSC Vulcănești, Str. I. Gagarin nr. 40	(0293) 23-345
OSC Ungheni, Str. Națională nr. 9	(0236) 22-133

Recomandări practice: actele de stare civilă sunt înscrisuri autentice de stat, prin care se confirmă faptele și evenimentele ce influențează apariția, modificarea sau încetarea drepturilor și obligațiilor persoanelor și se caracterizează statutul de drept al acestora. Înregistrarea de stat a actelor de stare civilă este stabilită în scopul protecției drepturilor patrimoniale și personale nepatrimoniale ale persoanelor. Sunt recunoscute valabile numai actele de stare civilă înregistrate la Oficiile de stare civilă. Înregistrarea și transcrierea actelor de stare civilă ale cetățenilor Republicii Moldova care locuiesc în afara teritoriului țării se efectuează de către misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova, în conformitate cu legislația acesteia.

Întocmirea actului de stare civilă și înscrierea mențiunilor se fac la cerere pe baza declarației persoanei, precum și pe baza actelor care confirmă faptele ce urmează a fi înregistrate, fiind prezentate și actele ce atestă identitatea declarantului. Funcționarul organului de stare civilă este obligat să verifice conținutul declarației și corespunderea acestuia cu actele de identitate, cu certificatele de stare civilă, cu alte înscrisuri prezentate de declarant. Actul de stare civilă se întocmește în două exemplare identice, ambele originale, cu același număr de ordine. Actul de stare civilă se citește și se semnează de

către declarant, apoi se autentifică de funcționarul responsabil, aplicându-se sigiliul.

Se refuză înregistrarea actului de stare civilă sau înscrierea unei mențiuni pe acesta dacă: înregistrarea actului respectiv sau înscrierea mențiunii contravine legii sau actele prezentate nu corespund cerințelor legii. La cererea persoanei (reprezentantului acesteia) căreia i s-a refuzat înregistrarea actului de stare civilă sau înscrierea unei mențiuni pe acesta, șeful Oficiului stare civilă este obligat să-i comunice în scris motivele refuzului. În cazul în care solicitantul înregistrării nu este de acord cu refuzul se poate adresa în instanța de judecată.

Serviciul Stare Civilă deține registrele actelor de stare civilă întocmite pe perioada anilor **1915-2014**. Registrele actelor de stare civilă înregistrate până la anul **1915** se păstrează la **Arhiva Națională a Republicii Moldova**. Registrele în cadrul raioanelor sunt deținute de Oficiul Stare Civilă raional. Cetățenii care solicită documente în baza registrelor indicate mai sus urmează să se adreseze nemijlocit la Oficiul stare civilă respectiv.

1.8 Impozite și taxe

Serviciul Fiscal de Stat

Misiunea de bază: sistemul organelor fiscale de stat include: *Inspectoratul Fiscal Principal de Stat* de pe lângă Ministerul Finanțelor, care este organul central al statului responsabil de respectarea legislației fiscale pe teritoriul țării. Inspectoratul Fiscal Principal supraveghează și controlează activitatea inspectoratelor fiscale de stat raionale, care se află în subordinea Inspectoratului Fiscal Principal de Stat.

În cadrul primăriilor din sate (comune) funcționează serviciul de colectare a impozitelor și taxelor locale (SCITL), care îndeplinește funcțiile organelor de stat pentru administrarea impozitelor și taxelor care se varsă la bugetele locale. SCITL este condus de primarul satului (comunei). Activitatea SCITL este dirijată și controlată de Inspectoratul fiscal de stat teritorial.

Atribuții specifice: Inspectoratul fiscal de stat raional îndeplinește nemijlocit atribuții în raport cu obligațiile cetățeanului legate de achitarea impozitelor și taxelor care se varsă la bugetul general de stat:

1. asigură îndeplinirea obligațiilor fiscale de către cetățeni și persoanele juridice;

2. explică legislația fiscală, examinează scrisorile, cererile și plângerile (contestațiile) cetățenilor;
3. efectuează controale fiscale și aplică sancțiuni fiscale;
4. îndeplinește acțiuni pentru executarea silită a obligațiilor fiscale prin sechestrarea și vânzarea bunurilor pentru acoperirea datoriilor la buget.

Inspectoratul fiscal de stat raional exercită funcțiile de control la achitarea de către cetățeni a impozitului pe venit. Referitor la achitarea de către cetățeni a impozitului funciar și a impozitului pentru case și construcții, Inspectoratul fiscal de stat raional îndeplinește funcțiile prevăzute de lege în colaborare cu Serviciul de colectare a impozitelor și taxelor locale (SCITL) din cadrul Primăriei. De regulă, SCITL administrează următoarele impozite și taxe locale:

1. impozitul funciar de la persoanele fizice (cetățeni) și gospodăriile țărănești (de fermier);
2. impozitul pe bunurile imobiliare (case și alte construcții) de la persoanele fizice (cetățeni);
3. taxa pentru amenajarea teritoriului, percepută de la gospodăriile țărănești (de fermier);
4. taxa pentru amenajarea localităților din zona de frontieră care au birouri (posturi) vamale;
5. contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii de la persoanele fizice.

SCITL are următoarele drepturi și obligații în raport cu cetățenii contribuabili:

1. asigură calcularea și colectarea impozitelor și a taxelor, efectuează încasarea în numerar a impozitelor, a penalităților și a amenzilor;
2. explică populației prevederile legislației fiscale, informează cetățenii despre drepturile și obligațiile legate de impozite și taxe;
3. examinează scrisorile, cererile și pretențiile cetățenilor-contribuabili;
4. efectuează controale fiscale, cere explicații, informații și documente legate de încasarea impozitelor;
5. în comun cu organul fiscal, decide privind restituirea sumelor plătite în plus care, conform legislației fiscale, urmează a fi restituite;
6. în comun cu organul fiscal, îndeplinește acțiunile prevăzute de lege pentru încasarea forțată a datoriilor fiscale, inclusiv prin sechestrarea și urmărirea (vânzarea) bunurilor;

7. constată încălcările legislației fiscale și, în comun cu organul fiscal raional, îndeplinește acțiunile prevăzute de lege pentru tragerea la răspundere a cetățenilor pentru încălcarea legislației fiscale;
8. citează (cheamă) cetățeanul-contribuabil la organul fiscal;
9. în comun cu organul fiscal raional, pornește acțiuni în instanțele judecătorești contra cetățenilor-contribuabili etc.;
10. ține evidența cetățenilor și a agenților economici care au obligația de a achita impozite și taxe locale.

Date de contact:

Inspectoratului Fiscal Principal de Stat:

MD-2005, mun. Chișinău, Str. Constantin Tănase nr. 9;

tel.: (022) 22-06-93; (022) 82-33-53; Fax: (022) 82-33-54; (022) 21-40-77;

e-mail: mail@fisc.md.

Pe pagina de internet <http://www.fisc.md/> a Inspectoratului Fiscal Principal de Stat pot fi găsite informații utile privind Inspectoratele Fiscale de Stat raionale (IFS), noutăți în legislația fiscală, întrebări și răspunsuri.

Subdiviziuni teritoriale:

mun. Chișinău, DAF Botanica,
str. Teilor nr. 7/2

(022) 82-32-24

mun. Chișinău, DAF Buiucani,
str. Mihai Viteazul nr. 2

(022) 82-30-21

mun. Chișinău, DAF Centru,
str. Mitropolit Varlaam nr. 65

(022) 27-04-63

mun. Chișinău, DAF Ciocana,
str. Alecu Russo nr. 1

(022) 82-30-74

mun. Chișinău, DAF Râșcani,
str. Kiev nr.3A

(022) 82-31-32

IFS Bălți,
Str. Ștefan cel Mare nr. 128

(0231) 52-270

IFS Anenii Noi,
str. A Sciusev nr. 1

(0265) 24-744

IFS Basarabeasca,
Str. Karl Marx nr. 55

(0297) 23-040

IFS Briceni,
Str. Independenței nr. 28

(0247) 22-248

IFS Cahul,
Str. L. Tolstoi nr. 2

(0299) 29-813

IFS Călărași, Str. Alexandru cel Bun nr. 130	(0244) 22-848
IFS Cantemir, Str. Trandafirilor nr.2	(0273) 22-287
IFS Căușeni, Str. Păcii nr. 14	(0243) 22-248
IFS Ceadâr-Lunga, Str. Lomonosov nr. 33	(0291) 92-539
IFS Cimișlia, Bd. Ștefan cel Mare nr. 10	(0241) 22-174
UTA Găgăuzia, mun. Comrat Str. Comsomolului nr. 24	(0298) 23-470
IFS Criuleni, Str. 31 August nr. 106	(0248) 20-413
IFS Dondușeni Str. Feroviarilor nr. 4	(0251) 24-900
IFS Drochia Str. Independenței nr. 15	(0252) 23-595
IFS Dubăsari, s. Cocieri Str. Vasile Lupu nr. 28	(0248) 52-188
IFS Edineț, Str. Independenței nr. 101	(0246) 24-782
IFS Florești, Str. Victoriei nr. 2	(0250) 25-089
IFS Fălești, Str. Moldovei nr. 20	(0249) 23-598
IFS Glodeni, Str. Suveranității nr. 2	(0249) 23-873
IFS Hâncești, Str. Mihalcea Hâncu nr. 123	(0269) 23-573
IFS Ialoveni, Str. Alexandru cel Bun nr. 57	(0268) 22-762
IFS Leova, Str. Mitropolit Dosoftei nr. 3	(0263) 22-437
IFS Nisporeni, Str. Suveranității nr. 2	(0264) 23-535
IFS Ocnița, Str. Independenței nr. 47	(0271) 21-146

IFS Orhei, Str. M. Eminescu nr. 2	(0235) 20-522
IFS Rezina, Str. 27 August nr. 1	(0254) 24-507
IFS Râșcani, Str. 31 August nr. 16	(0262) 24-752
IFS Sângerei, Str. Independenței nr. 111	(0262) 22-690
IFS Șoldănești, Str. B. Glavan nr. 1	(0272) 22-287
IFS Soroca, Str. General Stan Poetaș nr. 10	(0272) 22-054
IFS Strășeni, Str. M. Eminescu nr. 31	(0237) 22-061
IFS Ștefan Vodă Str. Zona Industrială	(0242) 22-350
IFS Taraclia, Str. Cebanov nr. 3	(0294) 21-388
IFS Telenеști, Str. Renașterii nr. 69	(0258) 22-248
IFS Vulcănești, Str. I. Gagarin nr. 60	(0293) 21-613
IFS Ungheni, Str. Națională nr. 17	(0236) 22-535

Recomandări practice: principala obligație a cetățeanului-contribuabil este să achite impozitele convenite integral și în termenele stabilite. În cazul încălcării legislației fiscale cetățenii sunt sancționați de organele fiscale prin aplicare de amenzi și penalități. Cetățenii au dreptul să execute benevol aceste decizii sau să le conteste în modul stabilit. În cazul în care decizia organului fiscal privind încălcarea fiscală comisă de cetățean rămâne în vigoare, dar cetățeanul nu o execută benevol, organul fiscal este în drept să sechestreze și apoi să vândă bunurile cetățeanului în mod forțat.

Organele fiscale au dreptul de a controla dacă cetățeanul a achitat corect impozitele și pot aplica penalități, atât pentru anul în curs, cât și pentru anii din urmă (o perioadă de 4 ani). La efectuarea controalelor organul fiscal este în drept să citeze (să cheme) orice persoană pentru a da explicații sau pentru a prezenta documente. Persoanele fizice ar putea fi pedepsite cu o amendă în mărime de 1000 de lei pentru neexecutarea cerințelor din citația organului

fiscal. Lămuririle date funcționarului fiscal trebuie să fie fixate într-un proces-verbal și semnate de persoana citată (chemată). La depistarea încălcărilor fiscale, organul care exercită controlul ia o decizie. De regulă, aceste decizii sunt adoptate de conducătorii inspectoratelor fiscale de stat raionale sau de locuitorii lor. În cazul încălcărilor legate de achitarea impozitului funciar și a impozitului pe bunurile imobile, deciziile privind aplicarea de sancțiuni se adoptă de conducerea organului fiscal după coordonarea prealabilă cu primarul. Însă, dacă nu se ajunge la un numitor comun, decizia organului fiscal este definitivă. Decizia asupra cazului de încălcare fiscală se înmânează sau se expediază (cu aviz de înmânare) persoanei vizate, în decursul a 3 zile după emiterea deciziei. Cetățeanul vizat în decizia asupra cazului de încălcare fiscală urmează: să execute benevol decizia în termen de 30 de zile sau să depună o plângere (contestație) împotriva deciziei asupra cazului de încălcare fiscală.

Decizia privind încălcarea fiscală comisă poate fi contestată în decursul a 30 de zile de la data primirii deciziei. Împotriva acestui act poate fi depusă o contestație (plângere) la organul fiscal care a emis decizia. Contestația (plângerea) urmează a fi examinată în termen de 30 de zile din data primirii. Dacă nu este de acord cu decizia adoptată pe marginea contestației (plângerii), cetățeanul este în drept: să depună o altă contestație (plângere) la Inspectoratul Fiscal Principal de Stat sau să depună o cerere în instanța de judecată. Este important să reținem că contestarea actelor emise de organele fiscale necesită cunoștințe temeinice în legislația și practica fiscală. Respectiv, cetățeanul va avea nevoie de asistență juridică calificată pentru a discuta și a disputa competent cu reprezentanții organelor fiscale.

1.9 Ordinea publică

Poliția

Misiunea de bază: Poliția este o instituție publică specializată a statului, în subordinea Ministerului Afacerilor Interne, care are misiunea de a apăra drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei prin activități de menținere, asigurare și restabilire a ordinii și securității publice, de prevenire, investigare și de descoperire a infracțiunilor și contravențiilor. Activitatea poliției este condusă de **Inspectoratul General de Poliție**, care este compus din câteva subdiviziuni specializate:

- **Inspectoratul Național de Patrulare**, având misiunea asigurării legalității, ordinii publice, siguranței transporturilor și circulației rutiere;
- **Inspectoratul Național de Investigații**, având misiunea descoperirea și investigarea infracțiunilor deosebit de grave și excepțional de grave, precum și a celor cu o rezonanță socială sporită, urmărirea și tragerea la răspundere penală a infractorilor deosebit de periculoși, organizarea, desfășurarea și dirijarea activităților speciale de investigații, curmarea criminalității organizate;
- **Direcția Generală Securitate Publică**, având misiunea de asigurare a securității publice prin intervenții directe, acțiuni eficiente, interacțiunea cu membrii comunității și administrația publică central și locală, prevenirea faptelor ilegale generatoare de infracțiuni și contravenții;
- **Direcția Generală Urmărire Penală**, având misiunea de organizarea și suport procesual al activității de urmărire penală a tuturor organelor de urmărire penală, prin efectuarea controlului procesual, acordarea în permanență a ajutorului practic și metodic pe toate categoriile de cauze penale aflate în procedura subdiviziunilor de urmărire penală teritoriale și specializate, examinarea petițiilor cetățenilor, sesizărilor procurorilor și încheierilor instanțelor de judecată privind încălcarea drepturilor participanților la proces, asigură respectarea de către ofițerii de urmărire penală și conducătorii lor a drepturilor, libertăților și demnității persoanelor; examinează sesizările cu privire la infracțiuni și efectuează nemijlocit urmărirea penală în cauzele pornite pe crimele deosebit și excepțional de grave și cu o rezonanță socială sporită;
- **Direcția Inspectare Efectiv**, având misiunea de supraveghere și control în domeniul respectării legislației și disciplinei de serviciu de către angajații IGP; prevenirea și combaterea, în limitele competenței, a actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional în care ar putea fi implicați angajații IGP; verificarea integrității profesionale a angajaților IGP; prevenirea și curmarea confidențialității activității IGP din partea angajaților acestuia, scurgerilor de informații de serviciu, supraveghere și control asupra respectării regimului secret,

asigurării protecției informațiilor de serviciu și a celor atribuite la secretul de stat în cadrul IGP.

În teritoriu, la nivel de raion, Inspectoratul General de Poliție își are propriile subdiviziuni teritoriale, numite **Inspectorate de Poliție**. Teritoriul unui Inspectorat de poliție este divizat în sectoare de poliție, care pot cuprinde mai multe posturi de poliție, conduse de un șef de post.

Principalele atribuții ale Poliției:

- 1) să ia măsuri pentru apărarea vieții, sănătății, onoarei, demnității și averii cetățenilor în cazurile în care ei sunt amenințați de acțiuni nelegitime, de alt pericol;
- 2) să controleze respectarea ordinii publice pe străzi, piețe, artere rutiere, în grădini publice, la aeroporturi, gări și în alte locuri publice, pentru a asigura securitatea personală și publică;
- 3) să înfăptuiască reglarea circulației rutiere și supravegherea respectării circulației, să controleze starea drumurilor, străzilor și a mijloacelor de transport, să verifice permisele de conducere, certificatele de înmatriculare a autovehiculelor;
- 4) să înregistreze informația sosită cu privire la infracțiuni, contravenții administrative și alte evenimente care periclitează securitatea publică, să reacționeze prompt la sesizările și comunicările despre infracțiuni; să aducă la cunoștința autorităților administrației publice respective evenimentele care i-au devenit cunoscute și care pun în pericol securitatea personală, socială și a statului și cer reacționarea lor promptă;
- 5) să ia măsuri de investigare operativă și alte măsuri necesare, prevăzute de legislație, pentru stabilirea, prevenirea, curmarea infracțiunilor, pentru identificarea și punerea sub urmărire a persoanelor care le-au săvârșit și a persoanelor ce se ascund de organele de urmărire penală și judecătorești, se sustrag de la executarea pedepsei penale, precum și a persoanelor date dispărute sau a altor persoane, în cazurile prevăzute de legislație;
- 6) să curme contravențiile administrative, să constate și să examineze în măsura competenței privind contravențiile administrative;
- 7) să identifice cauzele și condițiile ce conduc la săvârșirea crimelor și a contravențiilor administrative, să ia măsuri pentru înlăturarea lor; să înfăptuiască o muncă de profilaxie în mediul persoanelor criminogene; să participe la educarea juridică a populației;
- 8) să escorteze și să țină sub pază persoanele reținute și deținute;

9) să verifice respectarea de către cetățenii statelor străine sau de persoanele fără cetățenie a regulilor de intrare și de ieșire din Republica Moldova;

10) să acorde, în limitele posibilităților, prim-ajutor persoanelor care au suferit de pe urma infracțiunilor și accidentelor, dacă starea lor prezintă pericol pentru viață, sănătatea sau averea lor sau dacă se află în stare de neputință sau într-un alt impas, precum și minorilor ramași fără supravegherea părinților;

11) să comunice, în modul stabilit, instituțiilor de ocrotire a sănătății despre persoanele ce fac abuz de băuturi alcoolice, consuma substanțe narcotice sau toxice fără prescripțiile medicului, precum și despre persoanele în privința cărora există temeiuri suficiente pentru a presupune că sunt bolnave de boli psihice, venerice sau sunt contaminate de virusul imunodeficient al omului;

12) să ia măsuri urgente pentru salvarea oamenilor, pentru acordarea de ajutor la paza averii rămase fără supraveghere în cazurile de accidente, catastrofe, incendii, calamități naturale și în urma altor circumstanțe extreme.

Date de contact:

Inspectoratul General de Poliție

MD 2001, mun. Chișinău, str. Tiraspol 11/1;

Tel. cancelarie: (022) 86-81-24;

e-mail: igp@igp.gov.md

www.igp.gov.md

Inspectoratul Național de Patrulare	Adresa:	str. Doina nr. 102, mun. Chișinău
	Telefon secretariat:	(022) 46-66-84
	Telefon de încredere:	(022) 25-59-20
	e-mail:	inp@igp.gov.md
<u>Subdiviziuni teritoriale:</u> Direcția de Poliție a mun. Chișinău	Adresa:	MD-2001, str. Tighina nr.6, mun. Chișinău
	Telefon cancelarie:	(022) 25-47-28
	Telefon serviciul de gardă:	(022) 25-47-05 mob: 069101233 (022) 54-20-63; (022) 27-35-42
	e-mail:	dp_chisinau@igp.gov.md
	pagina web	http://politiacapitalei.md/

<p>Inspectoratul de Poliție Botanica</p>	<p>Adresa: MD-2060, str. Cuza Vodă nr. 9/3</p> <p>Telefon cancelarie: (022) 78-23-06</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-47-21 (022) 52-11-00 (022) 55-00-90</p> <p>e-mail: ips_botanica@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Buiucani</p>	<p>Adresa: MD-2069, str. Calea Ieșilor nr.12</p> <p>Telefon cancelarie: (022) 74-34-27</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-47-22; 079706783 (022) 74-68-55 (022) 74-02-38</p> <p>e-mail: ips_buiucani@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Centru</p>	<p>Adresa: MD-2001, str. Bulgară nr. 40</p> <p>Telefon cancelarie: (022) 27-07-73</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-47-10 (022) 27-01-84 (022) 27-22-57</p> <p>e-mail: ips_centru@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Ciocana</p>	<p>Adresa: MD-2023, str. Voluntarilor nr.3/1</p> <p>Telefon cancelarie: (022) 47-12-77</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-47-18 mob: 079773035 (022) 47-11-53 (022) 47-70-20</p> <p>e-mail: ips_ciocana@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Râșcani</p>	<p>Adresa: MD-2068, str. Miron Costin nr.5/1</p> <p>Telefon ancelarie (022) 49-75-40</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 44-62-23 (022) 25-47-19</p>

		(022) 44-61-00
	e-mail:	ips_riscani@igp.gov.md
Direcția de Poliție a UTA Găgăuzia	Adresa:	MD-3801, or. Comrat, str. Comsoliscaia, nr.22
	Telefon cancelarie:	(0298) 21-164
	Telefon serviciul de gardă:	(022) 25-59-27 mob: 078710626 (0298) 22-874
	e-mail:	dp_utagagauzia@igp.gov.md
	pagina web	http://upatogagauzia.md
Inspectoratul de Poliție Comrat	Adresa:	MD-3801, str. Tretiakov nr.20 or. Comrat
	Telefon cancelarie:	(0298) 20-019
	Telefon serviciul de gardă:	(022) 25-54-78 (0298) 22-980; (0298) 25-795
	e-mail:	ip_comrat@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Ceadâr-Lunga	Adresa:	MD-6104, or. Ceadâr-Lunga str. Lomonosov nr.7
	Telefon cancelarie:	(0291) 29-906
	Telefon serviciul de gardă:	(022) 25-56-31 (0291) 29-902 (0291) 21-018
	e-mail:	ip_ceadir-lunga@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Vulcănești	Adresa:	MD-5301, or. Vulcănești str. Lenin nr.100
	Telefon cancelarie:	(0293) 20-153
	Telefon serviciul de gardă:	(022) 25-54-77 mob: 078988157 (0293) 21-404
	e-mail:	ip_vulcanesti@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Anenii Noi	Adresa:	MD-6501, str. Chișinăului nr.7 or. Anenii Noi
	Telefon cancelarie:	(022) 25-53-48

	<p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-53-48 (0265) 22-980; (0265) 23-334</p> <p>e-mail: ip_aniinoi@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Basarabeasca</p>	<p>Adresa: MD-6702, str. Școlii nr. 38 or. Basarabeasca</p> <p>Telefon cancelarie: (0297) 22-147</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (0297) 21-707 mob: 079969100 (0297) 22-202</p> <p>e-mail: ip_basarabeasca@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Bălți</p>	<p>Adresa: MD-3100, str. Ștefan cel Mare nr.50 mun. Bălți</p> <p>Telefon cancelarie: (0231) 80-843</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-58-00 (0231) 23-476 (0231) 20-477</p> <p>e-mail: ip_balti@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Bender</p>	<p>Adresa: MD-0552, str. Dzerjinschi nr.46 mun. Bender</p> <p>Telefon cancelarie: (022) 25-53-49</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-53-49 mob: 078710719 (0232) 21-423</p> <p>e-mail: ip_bender@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Briceni</p>	<p>Adresa: MD-4701, str. Independenței nr.46 or. Briceni</p> <p>Telefon cancelarie: (0247) 20-212</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-57-83 mob: 068605702 (0247) 22-980 (0247) 22-302</p>

	e-mail:	ip_briceni@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Cahul	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă:	MD-3901, str. 31 august 1985 nr. 10 I (0299) 25-615 (022) 25-57-88 (0299) 22-980; (0299) 22-490
	e-mail:	ip_cahul@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Călărași	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă:	MD-4401, str. Alexandru cel Bun nr. 149 (0244) 22-251 (022) 25-52-14; mob: 068925500 (0244) 20-980; (0244) 20-350
	e-mail:	ip_calarasi@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Cantemir	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă:	MD-7301, str. Testemițanu nr.3 (0273) 20-130 (022) 25-52-17 mob: 079415344 (0273) 22-968; (0273) 22-980
	e-mail:	ip_cantemir@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Căușeni	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă:	MD-4301, str. M. Stanciu nr.4 (0243) 20-221 (022) 25-59-01 (0243) 20-202 (0243) 23-856
	e-mail:	ip_causeni@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Cimișlia	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă:	MD-4104, str. V. Alecsandri nr. 184 (0241) 22-202 (022) 25-54-79 mob: 078824106

		(0241) 22-202 (0241) 22-980 e-mail: ip_cimislia@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Criuleni	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:	MD-4801, str. 31 August 1989 nr. 62 (0248) 20-331 (0248) 20-331 (0248) 22-980 (022) 25-56-29 mob: 069944471 ip_criuleni@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Dondușeni	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:	MD-5101, str. Independenței nr. 43 (0251) 20-330 (022) 25-58-02 mob: 078750333 (0251) 22-980 ip_donduseni@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Drochia	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:	MD-5201, str. 31 August 1989 nr. 7 (0252) 22-358 (022) 25-58-03 mob: 060201226 (0252) 22-980 ip_drochia@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Dubăsari	Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:	MD-4501, satul Ustea, r-nul Dubăsari (022) 25-56-30; (022) 25-56-30 mob: 078710764 (0248) 55-234 ip_dubasari@igp.gov.md

<p>Inspectoratul de Poliție Edineț</p>	<p>Adresa: MD-4601, str. Ștefan Vodă nr. 5</p> <p>Telefon cancelarie: (0246) 29-619</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-58-04 mob: 060301702 (0246) 22-980 (0246) 22-175</p> <p>e-mail: ip_edinet@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Florești</p>	<p>Adresa: MD-5001 str. Mihai Eminescu nr. 58</p> <p>Telefon cancelarie: (0250) 25-320; (0250) 25-316</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-54-75 mob: 060679090 (0250) 25-757</p> <p>e-mail: ip_floresti@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Fălești</p>	<p>Adresa: MD-5901, str. Mihai Eminescu nr.15,</p> <p>Telefon cancelarie: (0259) 22-644</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-57-81 mob: 078750477 (0259) 22-633</p> <p>e-mail: ip_falesti@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Glodeni</p>	<p>Adresa: MD-4901, str. Tricolorului nr.4</p> <p>Telefon cancelarie: (0249) 22-961</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-58-01 mob: 069644441 (0249) 22-980 (0249) 22-606</p> <p>e-mail: ip_glodeni@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Hâncești</p>	<p>Adresa: MD-3401, str. Mihai Moraru nr.93</p> <p>Telefon cancelarie: (0269) 20-715</p>

	<p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-52-11 (0269) 22-980 (0269) 22-880</p> <p>e-mail: ip_hincesti@igp.gov.md</p>
Inspectoratul de Poliție Ialoveni	<p>Adresa: MD-6801, str. Grigore Vieru nr.24</p> <p>Telefon cancelarie: (0268) 20-119</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-59-04 mob: 069924464 (0268) 23-898</p> <p>e-mail: ip_ialoveni@igp.gov.md</p>
Inspectoratul de Poliție Leova	<p>Adresa: MD-6301, str. Unirii nr.24</p> <p>Telefon cancelarie: (0263) 20-507</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-52-18 mob: 078826302 (0263) 20-502</p> <p>e-mail: ip_leova@igp.gov.md</p>
Inspectoratul de Poliție Nisporeni	<p>Adresa: MD-6401, str. Ion Vodă nr.3</p> <p>Telefon cancelarie: (0264) 22-980</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-52-19 mob: 068534949 (0264) 22-980</p> <p>e-mail: ip_nisporeni@igp.gov.md</p>
Inspectoratul de Poliție Ocnita	<p>Adresa: MD-7101, str. Burebista nr. 49</p> <p>Telefon cancelarie: (0271) 23-410</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-54-76 mob: 060200206 (0271) 22-164 (0271) 20-172</p> <p>e-mail: ip_ocnita@igp.gov.md</p>

<p>Inspectoratul de Poliție Orhei</p>	<p>Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:</p>	<p>MD-3502, str. Vasile Mahu nr.144 (0235) 31-130 (022) 25-57-85 mob: 079413600 (0235) 24-765 ip_orhei@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Rezina</p>	<p>Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:</p>	<p>MD-5401 str. Voluntarilor nr. 3 (0254) 20-516 (022) 25-56-34 mob: 068050709 (0254) 92-634 ip_rezina@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Râșcani</p>	<p>Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:</p>	<p>MD-5601, str. Independenței nr.36 (0256) 29-315 (022) 25-58-06 mob: 069672902 (0256) 29-302 ip_riscani@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Sângerei</p>	<p>Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:</p>	<p>MD-6201 str. Independenței nr.100 (0262) 23-265 (022) 25-58-05 mob: 069570202 (0262) 22-980 ip_singerei@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Șoldănești</p>	<p>Adresa: Telefon cancelarie: Telefon serviciul de gardă: e-mail:</p>	<p>MD-7201, str. Victoriei nr. 32 (0272) 20-116 (022) 25-59-07 (0272) 20-101 (0272) 22-580 ip_soldanesti@igp.gov.md</p>

<p>Inspectoratul de Poliție Soroca</p>	<p>Adresa: MD-3004, str. Ion Creangă nr.18</p> <p>Telefon cancelarie: (0230) 20-817</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-57-87 mob: 069942555 (0230) 22-980 (0230) 23-602</p> <p>e-mail: ip_soroca@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Strășeni</p>	<p>Adresa: MD-3701, str. Lazo nr.2 or. Strășeni</p> <p>Telefon cancelarie: (0237) 20-450</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-52-13 mob: 068201253 (0237) 22-980 (0237) 22-033</p> <p>e-mail: ip_straseni@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Ștefan Vodă</p>	<p>Adresa: MD-4201, str. 31 august nr. 6</p> <p>Telefon cancelarie: (0242) 22-914</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-59-02 mob: 069931981 (0243) 22-980</p> <p>e-mail: ip_stefanvoda@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Telenești</p>	<p>Adresa: MD-5801, str. Dacia nr. 5</p> <p>Telefon cancelarie: (0258) 23-329</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-59-03 mob: 060201506 (0258) 23-078</p> <p>e-mail: ip_telenesti@igp.gov.md</p>
<p>Inspectoratul de Poliție Taraclia</p>	<p>Adresa: MD-7401, str. 1 mai nr.69</p> <p>Telefon cancelarie: (0294) 23-089</p> <p>Telefon serviciul de gardă: (022) 25-59-06 078750936</p>

		(0294) 21-180;
	e-mail:	ip_taraclia@igp.gov.md
Inspectoratul de Poliție Ungheni	Adresa:	MD-3602, str. Națională nr. 20
	Telefon cancelarie:	(0236) 20-913
	Telefon serviciul de gardă:	(022) 25-52-15 (0236) 22-980
	e-mail:	ip_ungheni@igp.gov.md

Recomandări practice: ori de câte ori este nevoie de o intervenție promptă și urgentă din partea autorităților în vederea reclamării sau prevenirii unei ilegalități, infracțiuni, contravenții, orice cetățean poate apela la Poliție prin intermediul apelului la numărul 902. Totodată, este recomandabil ca fiecare cetățean la nivel local să cunoască numerele de telefon ale serviciului de gardă din cadrul Inspectoratului teritorial de Poliție, ale sectoarelor și posturilor de poliție din localitate, inclusiv datele de contact ale ofițerului de sector.

O altă modalitate de sesizare a Poliției este depunere unei cereri în formă scrisă prin care se comunică despre comiterea unei infracțiuni sau contravenții și se solicită investigarea aceluși caz. Asemenea cereri depuse de către cetățeni urmează a fi înregistrate în mod obligatoriu de către organele de poliție, urmând verificarea circumstanțelor comunicate și, după caz, intentarea unei cauze penale sau contravenționale. De asemenea, pentru a sesiza Poliția pot fi instituite linii de încredere sau linii fierbinți ori adrese electronice la care pot fi expediate informații privind comportamentul nelegitim al unor persoane sau alte fapte cu caracter ilicit.

1.10 Migrație și azil

Biroul Migrație și Azil

Misiunea de bază: este o subdiviziune subordonată Ministerului Afacerilor Interne, creat în scopul promovării și realizării politicii statului în domeniul migrației și azilului. Biroului i se atribuie funcția de control și supraveghere a legislației în domeniul migrației, evidența și eliberarea actelor cetățenilor străini, acordarea azilului, gestionarea migrației, regimului de ședere al cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova, combaterea

șederii ilegale a străinilor, desfășurarea acțiunilor operative de investigații, returnarea, expulzarea, readmisia și detenția străinilor.

Atribuții specifice:

a) în domeniul imigrării:

- acordă statut de imigrant sau de repatriat;
- eliberează, anulează și prelungește adeverințe de imigrant cetățenilor străini și apatrizilor;
- eliberează și anulează confirmări de repatriere;
- eliberează, la cererea persoanelor fizice și juridice, invitații pentru cetățenii străini și apatrizi;
- eliberează vize de ieșire și ieșire-intrare;
- prelungește valabilitatea vizelor de intrare, cu excepția celor diplomatice;
- întocmește avize privind acordarea sau redobândirea cetățeniei Republicii Moldova și înaintează propuneri privind retragerea cetățeniei Republicii Moldova;
- ia decizii privind stabilirea cu traiul permanent sau temporar pe teritoriul Republicii Moldova a cetățenilor străini și apatrizilor;
- efectuează controlul respectării de către cetățenii străini și apatrizi a regimului de ședere în Republica Moldova;
- ține evidența cetățenilor străini și a apatrizilor care au interdicție de intrare pe teritoriul Republicii Moldova;

b) în domeniul azilului:

- înregistrează cererile solicitanților de azil, desfășoară interviuri, colectează date și probe necesare completării dosarului la fiecare cerere de azil, eliberează, prelungește și retrage documentele temporare de identitate eliberate solicitanților de azil;
- acordă, retrage și anulează statutul de refugiat sau protecția umanitară, eliberează acte de identitate corespunzătoare acestor categorii de persoane;
- inițiază procedura prevăzută de legislația națională în domeniu pentru numirea unui reprezentant legal în cazul solicitanților de azil minori neînsoțiți și a persoanelor fără discernământ și le asigură protecția necesară până la numirea unui reprezentant legal;
- asigură evidența privind solicitanții de azil, beneficiarii de protecție umanitară și refugiații;

- administrează Centrul de cazare pentru acomodarea solicitanților de azil, soluționează problemele ce țin de activitatea lui;

c) în domeniul combaterii șederii ilegale a străinilor:

- verifică respectarea regulilor de ședere a cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova;

- efectuează controlul legalității plasării în câmpul muncii și înmatriculării la studii a cetățenilor străini și apatrizilor;

- solicită autorităților publice, întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor de stat sau private și organizațiilor obștești informația privind legalitatea intrării, șederii și ieșirii din țară a cetățenilor străini;

- întocmește procese-verbale în privința cetățenilor străini și apatrizilor care încalcă legislația în vigoare;

- emite decizii de reducere a termenului de ședere;

- întocmește și prezintă în instanțele de judecată dosare de expulzare a cetățenilor străini sau apatrizilor din Republica Moldova;

- plasează și deține în Centrul de plasament temporar al străinilor persoanele care au intrat clandestin, se află ilegal și urmează a fi expulzați, escortează și asigură scoaterea lor forțată de pe teritoriul Republicii Moldova;

- identifică cetățenii străini și apatrizii fără acte de identitate, stabilește statutul juridic al acestora și primește decizii de rigoare în limitele legii;

- aplică și ridică interdicțiile de intrare și ieșire din Republica Moldova;

- gestionează sistemul de evidență al contravențiilor comise de către cetățenii străini, asigură funcționarea, păstrarea și exploatarea evidențelor privind interdicțiile de intrare sau ieșire din Republica Moldova aplicate cetățenilor străini sau apatrizilor;

- organizează prevenirea și descoperirea infracțiunilor în domeniul migrației ilegale a cetățenilor străini, infracțiunilor comise de către cetățenii străini și împotriva acestora, altor delict ce atentează la ordinea de drept și siguranța publică;

- întreprinde măsuri operative de investigații, pornește dosare de căutare, dosare de prelucrare operativă și dosare de lucru;

Centrul de plasament temporar al străinilor – administrează plasarea, detenția, identificarea și escortarea cetățenilor străini și apatrizilor intrați clandestin, aflați ilegal și fără acte de identitate, care urmează a fi expulzați, returnați sau readmiși, asigură izolarea și împiedică deplasarea neautorizată a acestora în afara ariei Centrului;

Centrul de cazare a solicitanților de azil – este destinat amplăsării cetățenilor străini sau apatrizilor care au solicitat în modul stabilit de lege o formă de protecție, precum și a membrilor de familie a acestora, dacă asupra acestora se răsfrânge solicitarea unei forme de protecție în conformitate cu legislația în vigoare.

Date de contact:

Biroul Migrație și Azil: mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 124, Cancelaria Anticamera Pagina web: http://www.bma.gov.md/ e-mail: migratie@mai.gov.md	(022) 27-22-03, (022) 26-56-09 (022) 54-46-03, (022) 26-56-05
Biroul de informație	(022) 27-66-92
Ghișeul unic de documentare a străinilor Program de lucru: luni-vineri, 9:00-12:00, 13:00-16:00	(022) 27-66-92, (022) 26-56-22 (022) 26-56-33
Pentru solicitanții de azil și refugiați	(022) 52-66-67
Direcția combaterea șederii ilegale a străinilor	(022) 54-46-04, (022) 27-17-62
Secția combaterea migrației ilegale Secția investigații și expulzare	(022) 54-46-02 (022) 27-96-65, (022) 26-56-12 (022) 26-56-18
Direcția imigrări	(022) 54-46-07
Secția ședere străini și rapatriere	(022) 26-56-06, (022) 26-56-15 (022) 26-56-08
Secția vize Secția documentare	(022) 26-56-11, (022) 26-56-13 (022) 20-71-97, (022) 26-56-28 (022) 26-56-33

Centrul de plasament temporar al străinilor mun. Chișinău, str. Petricani, 88, Centrul de cazare a solicitanților de azil mun. Chișinău, bd. Dacia, 60/4	
Subdiviziuni teritoriale: Serviciul Regional Nord Mun. Bălți, str. Dostoevskii 12 Serviciul Regional Sud Or. Comrat, str. Comsomolului 22	(0231) 59-003, (0231) 59-004, 078747797 (0298) 28-338, 078747796

Recomandări practice: Recomandabil este ca persoana să se adreseze la Ghișeul unic de documentare a străinilor sau la Biroul de informații, personal sau la telefon, pentru a afla mai detaliat despre actele necesare, tarifele existente, termenele și procedura ce urmează a fi respectată, dat fiind faptul că Biroul Migrație și Azil cu subdiviziunile sale prestează un spectru larg de servicii.

Direcția imigrare și repatriere eliberează invitații pentru străini și apatrizi, eliberează vize de ieșire și ieșire-întrare, prelungirea termenului de valabilitate a vizelor de intrare, acordarea statutului și eliberarea adeverinței de imigrant, confirmării de repatriere, luarea deciziilor privind stabilirea cu traiul permanent sau temporar al cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul Republicii Moldova.

Direcția refugiați soluționează cererile solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară și temporară, colectează date și probele necesare completării dosarului la fiecare cerere de azil, acordă, încetează și anulează statutul de refugiat și protecția umanitară, eliberează și reține documente temporare de identitate, acordă asistență solicitanților de azil, refugiaților și beneficiarilor de protecție umanitară.

Direcția de combatere a șederii ilegale a străinilor investighează și combate șederea și migrația ilegală a cetățenilor străini, prin depistarea, documentarea și tragerea la răspundere a persoanelor care încalcă regulile de ședere a cetățenilor străini și apatrizilor în Republica Moldova, emite decizii privind reducerea termenului de ședere și întocmește dosare de expulzare, reținere și plasare în *Centrul de plasament temporar al străinilor*, întocmește procese-verbale în privința cetățenilor străini și apatrizilor care

încalcă legislația în vigoare, asigură escortarea și scoaterea de pe teritoriul Republicii Moldova a cetățenilor străini în privința cărora a fost emisă o hotărâre judecătorească în acest sens, previne și descoperă infracțiuni ce țin de migrația ilegală a străinilor, a altor infracțiuni comise de către cetățenii străini, realizează procedurile de readmisie.

1.11 Asigurarea egalității

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității

Misiunea de bază: oferă protecție împotriva discriminării, asigură egalitatea și restabilirea în drepturi a persoanelor discriminate.

Atribuții specifice:

1. examinează plângerile prin care se comunică despre un presupus act de discriminare;
2. adoptă decizii, note de autosesizare, avize consultative;
3. contribuie la soluționarea amiabilă a conflictelor apărute în urma săvârșirii faptelor discriminatorii, prin concilierea părților și căutarea unei soluții reciproc acceptabile;

Date de contact:

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității

MD-2004, mun. Chișinău,

bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 180, of. 600

E-mail: info@egalitate.md

Pagină de internet: www.egalitate.md

Tel.: (022) 21-28-17, fax: (022) 21-28-17.

Consiliul dispune de linie verde. Numărul **0-8003-3388** poate fi apelat în mod **gratuit și confidențial** de la orice telefon staționar sau public de pe teritoriul Republicii Moldova. La celălalt capăt al firului se află operatorii-juriști cu experiență, care preiau apelurile parvenite, oferind recomandări pentru soluționarea problemelor semnalate sau informează beneficiarul privind instituțiile competente sau în măsură să intervină în cazul în care situațiile sesizate nu țin de competența Consiliului.

Recomandări practice: Discriminarea presupune aplicarea unui tratament diferit față de două sau mai multe persoane aflate în situații identice sau dimpotrivă, tratarea identică a unor persoane aflate în situații diferite, atât timp cât un asemenea tratament nu are nicio justificare obiectivă. Pentru a considera că tratamentul este discriminatoriu, acesta trebuie să fie condiționat de unul din criteriile protejate de lege, mai exact: rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar.

Dacă persoana consideră că a fost supusă discriminării, se poate adresa Consiliului o plângere. Nu sunt acceptate plângerile anonime, repetitive (aceeași plângere fără informații sau dovezi suplimentare) sau care sunt de competența altor autorități publice.

Orice plângere adresată Consiliului trebuie să cuprindă informații privind următoarele 4 elemente-cheie, care vor permite înțelegerea faptelor și a presupusei discriminări: tratament diferențiat, criteriul pe care se face discriminarea, dreptul lezat și lipsa unei justificări obiective și rezonabile pentru tratamentul diferențiat (opțional pentru petiționar).

Consiliul primește cereri și plângeri scrise și electronice prin poștă, e-mail, fax. Plângerea poate fi depusă la Consiliu **în termen de un an** de la data săvârșirii faptei de presupusă discriminare sau de la data la care se putea lua cunoștință de săvârșirea acesteia. După înregistrarea plângerii, aceasta primește un număr de caz și este repartizată unuia dintre cei 5 membri ai Consiliului. Membrul raportor invită părțile să depună explicații și probe suplimentare, dacă este necesar, și numește ședința de audieri. La ședință părțile, împreună cu membrii Consiliului, dezbate faptele expuse de către petiționar și de către reclamat. Examinează probele prezentate pe caz. Adresează întrebări. Durata examinării unei plângeri este de la minimum 30 la maximum 90 de zile.

Persoana găsită responsabilă de discriminare poate purta răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală. Răspunderea depinde de

gravitatea acțiunilor pretinse a fi discriminatorii și comportamentul persoanei față de propriile acțiuni. Codul contravențional prevede sancțiuni cu amendă de la 2000 lei pentru persoana fizică, de la 4000 lei pentru persoana cu funcție de răspundere și de la 7000 lei pentru persoana juridică. Consiliul, de asemenea, este în drept să formuleze recomandări pentru înlăturarea practicii discriminatorii și să informeze opinia publică despre persoana care a discriminat. Pentru împiedicarea activității Consiliului prin neprezentarea în termen a informației solicitate, neexecutarea deciziei sau exercitarea de presiuni asupra membrului Consiliului, persoana vinovată va purta răspundere contravențională.

1.12 Asistența juridică garantată de stat

Oficiile Teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat

Misiunea de bază: asigură accesul liber și egal la asistență juridică, prin organizarea și acordarea asistenței juridice garantate de stat (gratuite), în modul și volumul stabilit de legislație.

Atribuții specifice:

1. organizarea acordării de asistență juridică garantată de stat în raza de activitate a Curții de Apel;
2. examinarea cererilor și documentelor prezentate de solicitanții de asistență juridică garantată de stat, deciderea asupra acordării unei astfel de asistențe;
3. numirea avocaților care să acorde asistență juridică calificată, inclusiv asistență juridică de urgență;
4. primirea și examinarea plângerilor referitoare la asistența juridică primară și calificată garantată de stat;
5. încheierea de contracte cu subiectele autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat;
6. remunerarea subiectelor autorizate să acorde asistență juridică calificată garantată de stat în raza sa de activitate.

Date de contact:

Aparatul Administrativ al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat:

mun. Chișinău, str. Alecu Russo nr. 1 bl. "1A", bir. 94;
Tel.: (022) 31-02-74; e-mail: aparat@cnaajgs.md;
Adresă internet: www.cnaajgs.md

Subdiviziuni teritoriale:

Oficiul Teritorial Chișinău,
str. Alecu Russo, 1 bl. 1A, bir. 35-36
e-mail: ot_chisinau@cnaajgs.md

(022) 49-69-53
(022) 49-63-39

Oficiul Teritorial Bălți,
Str. Mihail Sadoveanu, 2
e-mail: ot_balti@cnaajgs.md

(0231) 61-316
(0231) 22-811

Oficiul Teritorial Comrat,
Str. Șevcenco, 31/A
e-mail: ot_comrat@cnaajgs.md

(0298) 28-853

Oficiul Teritorial Cahul
Str. Independenței, 6,
e-mail: ot_cahul@cnaajgs.md

(0299) 20-413

Recomandări practice: când persoana are nevoie de a fi asistată juridic de un avocat în cauze penale, contravenționale, civile și de contencios administrativ, dar nu dispune de suficienți bani pentru a plăti aceste servicii, se poate adresa Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS cu o cerere de acordare a asistenței juridice gratuite. În asemenea cazuri, plata pentru serviciile avocatului este făcută din contul statului. O asemenea asistență se numește *asistență juridică garantată de stat*. Coordonatorii acestor Oficii examinează cererile și documentele prezentate de solicitanții de asistență juridică garantată de stat și decid asupra desemnării unui avocat în vederea acordării unei asemenea asistențe.

Pentru anumite situații asistența juridică garantată de stat se acordă *indiferent de nivelul de venit* al persoanei. Dacă persoana nu se încadrează în acest tip de situații, atunci asistența juridică garantată de stat se va acorda *în dependență de nivelul de venit* al solicitantului. În astfel de cazuri, asistența juridică calificată se acordă persoanelor al căror venit mediu lunar este mai mic decât nivelul minim de existență pe cap de locuitor din țară. Pentru a beneficia de asistență juridică garantată de stat, în asemenea situație persoana, la depunerea cererii, trebuie să completeze o *declarație cu privire la venit*, după un model aprobat, la care se anexează certificatul privind componența familiei, certificatul de la locul/locurile de muncă cu privire la veniturile lunare, obținute *în ultimele 6 luni de toți membrii familiei*

apți de muncă și certificatul de la Casa Națională de Asigurări Sociale cu privire la indemnizațiile sociale lunare. Cererea de acordare a asistenței juridice calificate poate fi depusă la Oficiul Teritorial respectiv sau la instanța judecătorească. Cerere se depune de către persoana interesată ori de rudele sau de reprezentanții acesteia, personal ori prin poștă. În caz de participare obligatorie a apărătorului în procesul penal sau civil, solicitarea se prezintă direct Oficiului Teritorial de către instanța judecătorească, fără a fi necesară înaintarea cererii de către beneficiar.

Refuzul de acordare a asistenței juridice calificate are loc dacă:

- cererea de acordare a asistenței juridice este vădit nefondată;
- din documentele prezentate rezultă că persoana nu dispune de dreptul pentru a căru apărare solicită asistență juridică;
- persoana are posibilitatea să acopere integral cheltuielile de acordare a serviciilor juridice din contul patrimoniului său, cu excepția bunurilor care, conform legislației în vigoare, nu pot fi urmărite;
- cererea de acordare reiese din activitatea comercială a solicitantului;
- valoarea acțiunii este mai mică de 1/2 din minimul de existență, calculat în conformitate cu modul aprobat de Guvern;
- solicitantul beneficiază deja de asistență juridică calificată pe aceeași cauză;
- cererea se referă la repararea prejudiciului cauzat prin lezarea onoarei, demnității și reputației profesionale;
- cererea se referă la încălcarea dreptului de vecinătate, cu excepția cazurilor în care se referă la înlăturarea pericolului de prăbușire, la respectarea distanței pentru construcții, la litigiile privind hotarul.

Refuzul de acordare a asistenței juridice calificate trebuie să fie motivat și poate fi contestat în instanța de contencios administrativ în decursul a 15 zile lucrătoare de la comunicarea deciziei.

În cazul în care persoana dispune de suficiente mijloace financiare, poate contracta oricând un avocat, la libera lui alegere, în vederea acordării asistenței juridice calificate pentru orice tip de cauze și probleme juridice.

De asemenea, în cadrul Oficiilor Teritoriale este acodată și asistența juridică primară gratuită de către *avocații publici*, conform unui program de audiență prestabilit. Astfel, orice cetățean poate fi consultat gratuit de un

avocat public pe problemele juridice cu care se confruntă. În unele localități rurale și urbane activează *parajuriștii* care au misiunea de a acorda asistență juridică primară oricărui cetățean care se adresează cu întrebări de ordin juridic și de a-i redirecționa către organele competente în soluționarea acestor probleme.

1.13 Avocatul Poporului (ombudsmanul)

Avocatul Poporului. Avocatul Poporului pentru drepturile copilului

Misiunea de bază: asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi, de către organizațiile necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile, contribuind la apărarea drepturilor și libertăților omului prin prevenirea încălcării acestora, prin monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, prin perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului.

Atribuții specifice ale Avocatului Poporului:

a) recepționează și examinează cererile cu privire la încălcarea drepturilor și libertăților omului și remite, în termenele stabilite, răspunsuri în scris în privința cererilor depuse;

b) prezintă autorităților și/sau persoanelor responsabile propuneri și recomandări privind repunerea în drepturi a persoanelor în privința cărora s-a constatat încălcarea drepturilor și libertăților omului;

c) contribuie la soluționarea pe cale amiabilă a conflictelor între autoritățile publice și persoanele fizice;

d) contribuie la perfecționarea legislației în domeniul drepturilor și libertăților omului;

e) sesizează Curtea Constituțională și înaintează acțiuni în instanțele judecătorești, prezintă puncte de vedere la cererea Curții Constituționale.

Atribuții specifice ale Avocatului Poporului pentru drepturile copilului:

acordă protecție și asistență copilului la cererea acestuia, fără a solicita acordul părinților sau al reprezentanților legali. Copilul este anunțat despre rezultatul examinării cererii în formă corespunzătoare maturității sale intelectuale și mintale. Pentru asigurarea respectării drepturilor și libertăților copilului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului este în drept să acționeze din oficiu pentru a asista copilul aflat în dificultate sau în

situații de risc, fără a solicita acordul părinților sau al reprezentanților legali. În scopul apărării drepturilor și libertăților copilului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului poate sesiza Curtea Constituțională și poate înainta acțiuni în instanțele judecătorești.

Avocat al Poporului pentru protecția drepturilor este subordonat Avocatului Poporului și acordă asistență organizatorică, juridică, informațională și tehnică în vederea exercitării de către acesta a atribuțiilor sale.

Date de contact:

Oficiul Avocatului Poporului:

MD 2012, mun. Chișinău, str. Sfatul Țării, 16,

Telefon programare pentru audiență: (022) 23-48-00;

Adresă internet: www.ombudsman.md

Subdiviziuni teritoriale:

Reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului Bălți, mun. Bălți, str. Independenței, 1

(0231) 28-149

Reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului Cahul, or. Cahul, Piața Independenței, 6, biroul 415 (Sediul Primăriei)

(0299) 21-781

Reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului în UTA Găgăuzia, or. Comrat, str. Lenin, 207

(0298) 25-105

Reprezentanța Oficiului Avocatului Poporului Varnița, satul Varnița, raionul Anenii Noi, str. Tighina, 66

060002684

Recomandări practice: Avocatul Poporului examinează cererile persoanelor fizice, indiferent de cetățenie, vârstă, sex, apartenență politică sau convingeri religioase, care locuiesc permanent, se află ori s-au aflat temporar pe teritoriul țării, ale căror drepturi și libertăți se presupune că au fost încălcate de Republica Moldova. Avocatul Poporului examinează cererile privind deciziile, acțiunile sau inacțiunile autorităților publice, organizațiilor și întreprinderilor, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, ale organizațiilor necomerciale și persoanelor cu funcții de răspundere de toate nivelurile care, conform opiniei petiționarului, i-au încălcat drepturile și libertățile.

Cererea adresată Avocatului Poporului se depune până la expirarea unui an

din ziua încălcării presupuse a drepturilor sau libertăților petiționarului sau din ziua când petiționarul a aflat despre presupusa încălcare. Cererile sunt depuse personal sau prin poștă, fax, e-mail sau alt mijloc de comunicare. Cererea poate fi depusă și de către un reprezentant al persoanei lezate în drepturi, de către organizații nonguvernamentale, sindicate și alte organizații reprezentative în numele acesteia.

În cererea adresată Avocatului Poporului se indică:

- a) numele, prenumele și domiciliul petiționarului și, după caz, numele, prenumele persoanei lezate în drepturi;
- b) descrierea succintă a circumstanțelor cauzei;
- c) denumirea autorității sau numele și prenumele persoanei cu funcție de răspundere în urma acțiunilor și/sau inacțiunilor căreia a avut loc încălcarea drepturilor sau libertăților, în cazul în care această persoană se cunoaște;
- d) semnătura și data întocmirii.

În cazul în care faptele invocate în cerere au constituit obiect al examinării de către alte autorități, la cerere se anexează și copiile de pe răspunsurile autorităților respective. Cererea care nu corespunde cerințelor prevăzute se restituie fără examinare.

În cazul adresării prin e-mail este necesară pe lângă respectarea condițiilor de mai sus și aplicarea semnăturii electronice. Fără semnătură electronică, adresarea prin poșta electronică nu va fi examinată.

Nu este primită spre examinare cererea:

- depusă peste un an de la data constatării încălcării drepturilor și libertăților omului, cu excepția cazurilor când Avocatul Poporului poate prelungi acest termen, dar nu mai mult decât cu un an;
- care este în procedură judiciară pentru examinare în fond, cu excepția cererilor privind acțiunile și/sau inacțiunile judecătorului;
- a cărei examinare ține de competența altor organe (intentarea urmăririi penale, explicarea deciziei judecătorești);
- pe cauză adjudecată, pe care există o sentință sau o hotărâre judecătorească în fond;
- care conține calomnii și insulte, discreditează autoritățile statului în general, autoritățile locale, asociațiile de cetățeni și reprezentanții lor, care instigă la ură națională, rasială, religioasă și la alte acțiuni pentru care se prevede răspundere conform legii.

Capitolul II. Administrația publică locală

2.1 Consiliul local

Misiunea de bază: Consiliul local este ales de cetățeni în vederea soluționării problemelor de interes local. El activează și ia decizii prin ședințele de lucru, care sunt publice. Orice persoană poate asista la ședințele consiliului local.

Atribuții specifice:

- 1) stabilește și modifică impozitele și taxele locale, termenele de plată și acordarea de facilități pe parcursul anului bugetar;
- 2) decide darea în administrare, concesionarea, darea în arendă ori în locațiune a bunurilor localității;
- 3) decide atribuirea terenurilor care sunt proprietate a localității;
- 4) propune schimbarea destinației terenurilor care sunt proprietate a localității;
- 5) decide asupra lucrărilor de proiectare, construcție, întreținere și modernizare a drumurilor, podurilor, infrastructurii economice, sociale și de agrement de interes local;
- 6) decide asupra tăierii, defrișării arborilor și arbuștilor din spațiile verzi proprietate publică a unității administrativ-teritoriale și/sau asupra strămutării lor;
- 7) decide asupra regulilor de asigurare a curățeniei în localitate;
- 8) aprobă limitele admisibile de utilizare a resurselor naturale de interes local;
- 9) adoptă decizii privind activitatea poliției municipale, a pompierilor și formațiunilor de protecție civilă de interes local;
- 10) contribuie la realizarea măsurilor de protecție și asistență socială, asigură protecția drepturilor copilului;
- 11) decide trecerea la evidență a persoanelor socialmente vulnerabile care au nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative;
- 12) formează comisii administrative;
- 13) contribuie la organizarea de activități culturale, artistice, sportive și de agrement de interes local.

Recomandări practice: Dacă cetățeanul consideră că autoritățile publice locale au adoptat anumite hotărâri sau dispoziții contrare legii sau care încalcă un drept, acesta se poate adresa instituțiilor respective pentru ca ele să-și anuleze actul propriu, poate contacta reprezentantul Cancelariei de Stat din raionul în care locuiește sau să-l conteste în instanța de judecată. Pot fi contestate și cererile nesoluționate în termenul de 15 sau 30 de zile de la depunere. Termenul de 15 zile se aplică cererilor depuse în *baza Legii nr.*

982 din 11.05.2000 cu privire la accesul la informații. Termenul de 30 de zile se aplică tuturor petițiilor și cererilor care nu țin de accesul la informații.

2.2 Primarul

Misiunea de bază: Primarul este șeful administrației publice locale care este ales direct de locuitorii localității pentru un mandat de patru ani.

Atribuții specifice:

- 1) asigură executarea deciziilor consiliului local;
- 2) răspunde, administrează și ține evidența bunurilor localității;
- 3) supraveghează și ia măsuri pentru buna lor funcționare a târgurilor, piețelor, parcurilor, spațiilor verzi, locurilor de distracție și agrement;
- 4) asigură întreținerea drumurilor, podurilor și instalarea semnelor rutiere;
- 5) înregistrează și sprijină activitatea asociațiilor obștești care intenționează să activeze în localitate;
- 6) supraveghează activitatea tutorilor și a curatorilor;
- 7) coordonează activitatea de asistență socială privind copiii, persoanele în etate, invalizii, familiile cu mulți copii, alte categorii de persoane socialmente vulnerabile;
- 8) ia măsuri de interzicere sau de suspendare a spectacolelor, reprezentațiilor sau altor manifestări publice care contravin ordinii de drept sau bunelor moravuri, care atentează la ordinea și liniștea publică;
- 9) propune consiliului local consultarea populației prin referendum în probleme locale;
- 10) ia măsuri de prevenire și diminuare a consecințelor calamităților naturale, catastrofelor, incendiilor, epidemiilor și mobilizează, după caz, populația, agenții economici și instituțiile publice din localitate ș.a.

2.3 Secretarul Consiliului local

Misiunea de bază: Secretarul consiliului este ales pe bază de concurs de Consiliul local.

Atribuții specifice:

- 1) eliberează extrase sau copii de pe orice act din arhiva consiliului local, extrase și copii de pe actele de stare civilă);
- 2) organizează, coordonează, poartă răspundere pentru activitatea serviciilor de stare civilă, de protecție socială și exercită, după caz, atribuțiile respective;
- 3) îndeplinește următoarele acte notariale:
 - legalizează semnături de pe documente;
 - legalizează copii de pe documente și a extraselor din ele;
 - ia măsuri de pază a bunurilor succesoriale;
 - autentifică testamente;
 - autentifică procuri pentru primirea pensiilor, indemnizațiilor, precum și pentru primirea sumelor indexate din depunerile bănești ale cetățenilor în Bănci;
 - autentifică contracte de înstrăinare (vânzare-cumpărare, donație, schimb) a bunurilor imobile, inclusiv a terenurilor cu destinație agricolă, ține evidența gospodăriilor țărănești (de fermier);
- 4) păstrează și aplică, după caz, sigiliul;
- 5) eliberează certificate de proprietate privată ce confirmă dreptul de proprietate asupra cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole;
- 6) înregistrează contractele de locațiune sau, după caz, contractele de arendă a bunurilor imobile pe un termen mai mic de 3 ani ș.a.;
- 7) pregătește materialele pe marginea problemelor supuse dezbaterii în consiliul local;
- 8) asigură consultarea publică a proiectelor de decizii ale consiliului local și de dispoziții ale primarului, informarea publicului referitor la deciziile adoptate și la dispozițiile emise.

2.4 Comisia administrativă

Misiunea de bază: Comisia administrativă se instituie de către Consiliul local în scopul examinării și aplicării unor sancțiuni administrative. Din componența comisiei administrative fac parte președintele, vicepreședintele, secretarul responsabil și 4-7 membri (cetățeni sau membri ai ONG-urilor locale).

Atribuții specifice: Comisia administrativă examinează următoarele contravenții:

- 1) nerespectarea regulilor de întreținere, de reparație și de reconstrucție a drumurilor (art. 227 CCA) ș.a.;
- 2) încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale (art. 181 CCA);
- 3) deteriorarea intenționată a sistemului de alimentare cu apă și a sistemului de canalizare la efectuarea de lucrări (art. 171 CCA);
- 4) deteriorarea intenționată a conductelor de gaz la efectuarea de lucrări (art. 167 CCA);
- 5) deconectarea neautorizată a energiei electrice (art. 161 CCA);
- 6) conectarea neautorizată la sursele de energie electrică, termică sau la sursele de gaze (art. 108 CCA);
- 7) conectarea neautorizată la sistemul de alimentare cu apă și la sistemul de canalizare (art. 170 CCA);
- 8) divulgarea informației confidențiale privind examenul medical de depistare a contaminării cu virusul imunodeficienței umane (HIV) ce provoacă maladia SIDA (art. 75 CCA);
- 9) eschivarea bolnavului de tuberculoză eliminator de bacili de la tratament sau încălcarea regimului prescris (art. 76 CCA).

Recomandări practice: Comisia administrativă examinează cauza contravențională în termen de 30 de zile de la data înregistrării de către secretarul consiliului local. Înregistrarea cauzei are loc ca urmare a autosesizării sau la sesizarea unui cetățean.

La examinarea cauzei, Comisia administrativă clarifică și ține cont de următoarele aspecte:

- existența veridică a contravenției;
- existența cauzelor care înlătură caracterul contravențional al faptei;
- vinovăția persoanei în privința căreia a fost intentat procesul contravențional;
- gradul de responsabilitate al acesteia;
- existența circumstanțelor atenuante sau agravante;

– necesitatea sancționării și, după caz, caracterul sancțiunii ș.a.

Hotărârea Comisiei administrative (de sancționare sau nesancționare) se adoptă cu majoritatea simplă de voturi ale membrilor comisiei prezenți la ședință și se pronunță imediat în ședință publică și se înmânează sub semnătură contravenientului și agentului constatator. În cazul examinării cauzei în lipsa contravenientului, copia hotărârii Comisiei se expediază acestuia în mod obligatoriu, în termen de 3 zile de la data pronunțării hotărârii.

Capitolul III. Asociații obștești care oferă asistență juridică și/sau consultanță în diverse domenii

3.1 Drepturile omului

Institutul de Reforme Penale
Misiunea de bază: contribuirea la respectarea drepturilor omului în Republica Moldova prin reformarea sistemului de justiție penală și susținerea inițiativelor comunitare.
Tipul de asistență oferit: consultații gratuite în domeniul drepturilor omului.
Date de contact: tel. (022) 72-25-45; (022) 92-51-71; Adresa: mun. Chișinău, str. Lomonosov 33; Adresă internet: www.irp.md ; e-mail: info@irp.md

Amnesty International Moldova
Misiunea de bază: promovarea și apărarea drepturilor omului
Tipul de asistență oferit: consultații gratuite în domeniul drepturilor omului
Date de contact: tel.(022) 83-58-08; Adresa: mun. Chișinău str. A. Mateevici 49/2 of. 14; e-mail: info@amnesty.md

Institutul pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului
Misiunea de bază: respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.
Tipul de asistență oferit: consultații juridice preponderent gratuite, dar și contra plată, în cazul depunerii cererilor în instanțele naționale și internaționale, inclusiv la CEDO.
Date de contact: tel. 069355282; Adresa: mun. Chișinău, bd. Cuza-Vodă , 19/6

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii “La strada”
Misiunea de bază: promovarea și asigurarea protecției drepturilor omului și a intereselor legale ale femeilor și copiilor din Republica Moldova, la toate nivelurile – personal, legal și social, prin acțiuni de conștientizare, instruire, suport și asistență directă.
Tipul de asistență oferit: informare în domeniul migrației sigure; siguranței copiilor pe internet; consiliere psihologică și suport psiho-emoțional victimelor violenței în familie, migranților în dificultate, copiilor victime ale violenței, neglijenței, aflați în situații de risc; asistență în cazuri de trafic de persoane; asistență juridică persoanelor ce suferă de violență în familie; asistență juridică pe durata procesului de anchetare și judecare a cazurilor de abuz și exploatare sexuală comercială a copiilor.
Date de contact: tel. (022) 23-49-06; Linia fierbinte: 0800-77-777; e-mail: office@lastrada.md

Ambasada Drepturilor Omului
Misiunea de bază: promovarea și respectarea drepturilor omului
Tipul de asistență oferit: asistență juridică primară și consultații juridice gratuite
Date de contact: tel. (022) 92-07-00; Adresa: mun. Chișinău str. Sfatul Țării 17; e-mail: info@humarightsembassy.org

Centrul de Informare în Domeniul Drepturilor Omului
Misiunea de bază: promovarea drepturilor fundamentale ale omului, democrației și statului de drept în calitate de valori supreme în Republica Moldova și în întreaga lume.
Tipul de asistență oferit: consultanță juridică primară gratuită prin e-mail persoanelor cărora le-au fost lezate drepturile fundamentale
Date de contact: tel. 069731765 e-mail: asistent@cido.org.md

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Misiunea de bază: tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă, respectarea efectivă a drepturilor civile și politice.

Tipul de asistență oferit: litigare strategică în cazuri limitate

Date de contact: tel. (022) 84-36-01;
Adresa: mun. Chișinău str. A. Sciusev, 33;
e-mail: contact@crjm.org

Clinica Juridică Universitară din Bălți

Misiunea de bază: promovarea și apărarea drepturilor omului

Tipul de asistență oferit: asistență juridică primară și instruire gratuită

Date de contact: tel. (0231) 52-476;
Adresa: mun. Bălți str. A. Pușkin, 38 bloc V, of. 511;
e-mail: clinicabalti@gmail.com

Clinica Juridică Comrat

Misiunea de bază: contribuirea la dezvoltarea democrației în UTA Găgăuzia prin promovarea și apărarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice și consolidarea societății civile.

Tipul de asistență oferit: asistență juridică gratuită

Date de contact: tel: (0298) 29-480;
Adresa: or. Comrat str. Pobeda, 46 of. 50;
e-mail: clinicacomrat@mail.ru

Promo-Lex

Misiunea de bază: contribuția la dezvoltarea democrației în Republica Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, prin promovarea și apărarea drepturilor omului, monitorizarea proceselor democratice.

Tipul de asistență oferit: asistență juridică primară și calificată gratuită.

Date de contact: tel. (022) 45-00-24;
Adresa: mun. Chișinău str. D. Râșcanu, 11 of. 41;
e-mail: info@promolex.md

Centrul de Drept Căușeni
Misiunea de bază: promovarea și apărarea drepturilor omului.
Tipul de asistență oferit: consultanță, asistență juridică primară și specializată, servicii de mediere.
Date de contact: tel. (0243) 23-680; Adresa: or. Căușeni str. Ștefan cel Mare 1/2; e-mail: cd_causeni@yahoo.com

Asociația de Educație Civică „Viitorul începe azi”
Misiunea de bază: promovarea drepturilor omului, în special ale tinerilor și copiilor, prin acțiuni de instruire, informare și sensibilizare, prin realizarea și dezvoltarea cadrului instituțional de protecție socială pentru cetățenii în situații de risc și de încadrare în câmpul muncii și în viața socioeconomică a tinerilor.
Tipul de asistență oferit: asistență socială, consiliere psihologică și consultanță juridică gratuită copiilor și tinerilor din familii defavorizate.
Date de contact: tel. (0236) 23-115; Adresa: or. Ungheni str. G. Meniuc, 8; e-mail: aec_via@yahoo.com

Juriștii pentru Drepturile Omului
Misiunea de bază: apărarea și promovarea standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului în Republica Moldova.
Tipul de asistență oferit: asistență juridică privind sesizarea Curții Europene pentru Drepturile Omului.
Date de contact: tel. (022) 26-09-37; Adresa: mun. Chișinău str. V. Pârcălab, 2 of. 13; e-mail: info@lhr.md

Centrul Național Independent pentru Investigații și Drepturile Omului
Misiunea de bază: investigarea încălcării drepturilor omului.
Tipul de asistență oferit: consultanță și asistență juridică primară și specializată gratuită, asistență la examinarea dosarelor, reprezentare la CtEDO.
Date de contact: tel. (022) 29-58-61; Linia fierbinte: 079352182; Adresa: mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 182, et. 2, bir. 207; e-mail: ninaciorap@mail.ru

Justiție pentru Toți

Misiunea de bază: apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, promovarea cunoașterii și respectării acestora, sprijinirea participării cetățenilor la viața publică, organizarea activităților de binefacere și asigurarea accesului la justiție pentru persoanele din categorii social-vulnerabile.

Tipul de asistență oferit: consultanță juridică gratuită.

Date de contact: tel. (022) 53-55-34;

Adresa: mun. Chișinău, bd. Decebal, 89, of. 1;

e-mail: torilex.torilex@yahoo.com

Centrul de Drept și Interese Comunitare

Misiunea de bază: promovarea, realizarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, contribuirea la dezvoltarea durabilă a comunității prin intermediul asigurării transparenței procesului decizional în cadrul autorităților administrației publice centrale și locale, sensibilizarea opiniei publice la nevoile sociale, comunitare și promovarea voluntariatului în soluționarea acestora, contribuirea la participarea și implicarea activă a diverșilor participanți la dialogul social și dezvoltarea comunitară.

Tipul de asistență oferit: consultanță juridică gratuită.

Date de contact: tel. 079701739;

Adresa: mun. Chișinău str. Grenoble, 128, ap. 91;

e-mail: goreg@mail.com

3.2 Drepturile tinerilor și copiilor

Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii

Misiunea de bază: Protecția copiilor în situații de risc și a copiilor victime ale tuturor formelor de abuz, prin activități de prevenire și servicii specializate adresate copiilor și familiilor acestora.

Tipul de asistență oferit: Asistență psihologică, socială și juridică gratuită.

Date de contact: tel. (022) 75-88-06;

Adresa: mun. Chișinău, Calea Ieșilor, 61/2;

e-mail: office@cnpac.org.md

Protecție și Perspective pentru Femeie și Copil
Misiunea de bază: Crearea condițiilor sociale, economice și organizatorice pentru dezvoltarea psiho-socială a femeii și copilului.
Tipul de asistență oferit: Asistență juridică, medicală, psihologică, pedagogică și logopedică gratuită.
Date de contact: tel. (0231) 71-003; Adresa: mun. Bălți str. Ivano Franco, 44; e-mail: ppfc@mail.ru

AO Demos
Misiunea de bază: Dezvoltarea abilităților și a competențelor socioeconomice ale tinerilor și femeilor pentru o comunitate prosperă.
Tipul de asistență oferit: Informare, consultanță juridică gratuită și mediere prin resursele comunitare.
Date de contact: tel. (0246) 24-018; Telefonul copilului: (022) 11-61-11; Adresa: or. Edineț, str. Basarabia, 10; e-mail: Liliana.demos@gmail.com

Asociația Obștească pentru Copii și Tineret „Moștenitorii”
Misiunea de bază: Contribuirea la integrarea socială a tinerilor din diferite categorii sociale din regiunea de nord a Moldovei prin informare, consultanță și instruire.
Tipul de asistență oferit: Asistență juridică, socială și psihologică gratuită.
Date de contact: tel: (0231) 75-011; Adresa: mun. Bălți, str. Konev, 34; e-mail: mostenitorii@gmail.com

Organizația Obștească „Generația Mea”
Misiunea de bază: Promovarea și apărarea drepturilor tinerilor și copiilor, familiilor acestora.
Tipul de asistență oferit: Asistență juridică primară gratuită.
Date de contact: tel. (022) 45-17-27; Adresa: mun. Chișinău, com. Grătiești, str. Ștefan cel Mare, 70/1; e-mail: generatiamea.org@gmail.com

3.3 Drepturile consumatorului

Centrul regional de Asistență a Consumatorilor Sud
Misiunea de bază: protecția drepturilor consumatorilor, promovarea și sporirea securității alimentare.
Tipul de asistență oferit: consultarea consumatorilor în domeniul normelor de siguranță alimentară și drepturilor de consumator, informarea cetățenilor despre alte structuri de stat sau neguvernamentale care apără drepturile consumatorilor, asistența juridică primară cetățenilor, efectuarea analizelor de laborator, în caz de necesitate, dacă produsul este suspectat că ar fi fost contrafăcut sau nu au fost respectate condițiile de păstrare ale acestuia.
Date de contact: tel. (0298) 84-842; Linia fierbinte: (022) 23-32-00; Adresa: or. Cahul str. 31 August 1989, 4B/3; e-mail: contact_cahul@yahoo.com

Centrul Regional de Asistență a Consumatorilor Nord
Misiunea de bază: protejarea drepturilor consumatorilor, promovarea și sporirea securității alimentare.
Tipul de asistență oferit: centrul oferă servicii de informare și consultanță consumatorilor, agenților economici, instituțiilor de stat și altor actori interesați în domeniu, susține activități de promovare a drepturilor consumatorilor, activități de instruire, participă la soluționarea cazurilor de încălcare a drepturilor consumatorilor, acordă asistență juridică beneficiarilor.
Date de contact: tel.(0231) 27-554; Adresa: mun. Bălți str. Dostoievski, 63; e-mail: consummator.blt@gmail.com

Centrul pentru Protecția Consumatorilor din RM
Misiunea de bază: promovarea și asigurarea intereselor economice și legale ale consumatorilor, creșterea gradului de protecție a consumatorului prin informare și educare, sporirea capacității consumatorului de a se autoproteja împotriva riscului de a achiziționa produse sau servicii, care ar putea să-i prejudicieze sănătatea, securitatea, viața sau să-i afecteze drepturile sau interesele legitime.

Tipul de asistență oferit: acordarea consultațiilor juridice gratuite, studierea documentelor de conflict, reprezentarea consumatorilor, participarea în instanța de judecată, dispunerea efectuării expertizei, efectuarea testelor comparative, perfectarea documentelor solicitate.

Date de contact: tel. (022) 62-66-82;
Adresa: mun. Chișinău, str. M. Sadoveanu, 20/1 et. 4 of. 405;
e-mail: alexvasilache@yandex.ru

3.4 Drepturile persoanelor cu dizabilități

Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dizabilități

Misiunea de bază: Promovarea și protejarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și favorizarea incluziunii sociale prin acțiuni de monitorizare, advocacy și programe de dezvoltare a potențialului lor.

Tipul de asistență oferit: Asistență juridică primară gratuită. Reprezentarea intereselor în instanța de judecată în cauze selectate pentru litigare strategică.

Date de contact: tel. (022) 28-70-90;
Adresa: mun. Chișinău, str. A. Pușkin, 16 of. 6;
e-mail: info@advocacy.md

Femeia și Copilul - Protecție și Sprijin

Misiunea de bază: asigurarea accesului la un nivel de viață decent pentru persoanele cu dizabilități și cele defavorizate, prin dezvoltarea de servicii și elaborarea de politici la nivel local și central în parteneriat cu autoritățile publice de nivel local și central și familia.

Tipul de asistență oferit: asistență informațională și juridică gratuită părinților care educă copiii cu cerințe educaționale speciale, ONG-urilor locale privind revendicarea drepturilor fundamentale ale copiilor, asistență tehnică privind dezvoltarea serviciilor comunitare de suport pentru persoanele defavorizate, inclusiv cu dizabilități, asistență metodologică a cadrelor didactice pentru incluziunea educațională și socială a copiilor cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățământ preșcolar și preuniversitar.

Date de contact: tel. (0248) 21-809;
Adresa: or. Criuleni, str. Păcii, 43;
e-mail: office@fcps.md

Asociația Motivație din Moldova
Misiunea de bază: îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu dizabilități și atingerea unui grad sporit de incluziune socială a acestora.
Tipul de asistență oferit: consultanță gratuită.
Date de contact: tel. (022) 66-13-93; Adresa: mun. Chișinău, bd. Traian, 23/1; e-mail: office@motivation-md.org

3.5 Protecția drepturilor persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA, tuberculoză și alte maladii

Institutul pentru Drepturile Omului din Moldova
Misiunea de bază: apărarea și promovarea drepturilor omului, precum și monitorizarea obligațiilor asumate în domeniul drepturilor omului pe plan internațional.
Tipul de asistență oferit: consultații juridice gratuite și preluarea cazurilor pe domeniile: apărarea și promovarea drepturilor persoanelor care trăiesc cu HIV/SIDA, monitorizarea, apărarea și promovarea drepturilor persoanelor din instituțiile psihiatrice.
Date de contact: tel. (022) 83-84-08; Adresa: mun. Chișinău, str. Mitropolit Dosoftei, 95A; e-mail: director@idom.md

Liga Persoanelor care trăiesc cu HIV din Republica Moldova
Misiunea de bază: apărarea drepturilor și intereselor persoanelor care trăiesc cu HIV din Republica Moldova și membrilor familiilor lor, precum și consolidarea eforturilor structurilor guvernamentale, sectorului privat, organizațiilor internaționale și ONG-urilor în scopul soluționării problemelor legate de HIV/SIDA.
Tipul de asistență oferit: consultanță gratuită.
Date de contact: tel. (022) 92-99-07; Adresa: mun. Chișinău, str. M. Costin, 7, of. 504 A (aripa stângă); e-mail: plwha_md@yahoo.com

Organizația neguvernamentală „Speranța Terrei”
Misiunea de bază: sporirea gradului de conștientizare privind tuberculoza în Republica Moldova; promovarea și apărarea drepturilor pacienților bolnavi

cu TBC; sprijin pentru membrii familiilor bolnavilor cu TBC; informarea populației despre maladii, precum tuberculoza, HIV/SIDA, diabetul zaharat, cancerul, hepatita; voluntariat.
Tipul de asistență oferit: asistență juridică, psihologică și materială gratuită.
Date de contact: tel. (0231) 54-637; Linia fierbinte: (0231) 92-352; Adresa: mun. Bălți, str. Decebal, 101, cab. 433; e-mail: rodiucova@gmail.com

3.6 Dreptul la un mediu sănătos

Aarhus Moldova
Misiunea de bază: Facilitarea cooperării între cetățeni și autoritățile publice centrale/locale și contribuția la dezvoltarea procesului democratic în domeniul protecției mediului.
Tipul de asistență oferit: Consultanță gratuită privind accesul la informația despre mediu, participarea publicului în procesul decizional, accesul la justiție.
Date de contact: tel.(022) 23-26-54; Linia fierbinte: (022) 23-26-54; Adresa: mun. Chișinău, str. S. Lazo, 13; e-mail: aarhusmoldova.ucoz.net

EcoContact
Misiunea de bază: promovarea dezvoltării durabile în Republica Moldova în domeniul social, economic și ecologic, precum și contribuirea la dezvoltarea cooperării dintre Moldova și alte țări, în special în domeniul protecției mediului.
Tipul de asistență oferit: asistență și servicii juridice gratuite în domeniul mediului, drepturilor de mediu ale omului și comunităților. Elaborare, analiză și interpretare a cadrului legislativ de mediu. Asigurarea transparenței în procesul decizional.
Date de contact: tel. (022) 21-27-86; Adresa: mun. Chișinău, str. S. Lazo, 4; e-mail: office@vox.md

Agencia pentru Dezvoltare Regională „Habitat”

Misiunea de bază: facilitarea dezvoltării durabile a comunităților prin consolidarea democrației participative, dezvoltarea economiei verzi, turismului, afacerilor mici și mijlocii, formarea profesională.

Tipul de asistență oferit: consultanță gratuită în domeniul dreptului constituțional, social, civil, de mediu/ecologic.

Date de contact: tel. (0254) 21-360;

Linia fierbinte: (0254) 21-360;

Adresa: or. Rezina str. Păcii, 61;

e-mail: adr.habitat@gmail.com

3.7 Prevenirea și combaterea violenței în familie

Centrul de Drept al Femeilor

Misiunea de bază: pledează pentru egalitatea de statut pentru femei și bărbați în viața publică, în cadrul familiei. Totodată, CDF își propune să asigure promovarea și protecția drepturilor femeilor și să contribuie la reducerea violenței în familie în Republica Moldova.

Tipul de asistență oferit: asistența juridică primară și specializată gratuită, asistență psihologică, ateliere de instruire.

Date de contact: tel. (022) 23-73-06;

Linia de consiliere juridică: 068855050;

Adresa: mun. Chișinău, str. Sfatul Țării, 27, of. 4;

e-mail: office@cdf.md

Asociația Împotriva Violenței în Familie „Casa Mărioarei”

Misiunea de bază: prevenirea și combaterea violenței în familie

Tipul de asistență oferit: servicii de asistență socială, juridică, psihologică gratuită și adăpost femeilor, inclusiv copiilor acestora, victime ale violenței în familie.

Date de contact: tel. (022) 72-58-61;

e-mail: cmarioarei@gmail.com

Centrul de Criză Familială SOTIS

Misiunea de bază: Oferirea protecției și plasamentului temporar victimelor, potențialelor victime ale violenței în familie și ale traficului de ființe umane, socializarea și (re)integrarea acestora în familie și în comunitate.

Tipul de asistență oferit: Cazare temporară securizată, alimente, asistență medicală de urgență, consiliere psihosocială și juridică, asigurarea necesităților materiale de bază (obiecte de igienă personală, îmbrăcăminte, încălțăminte), asistență la (re)integrare.

Date de contact: tel. (0231) 92-541;
Linia fierbinte: (0231) 92-541;
Adresa internet: <http://ccfsotis.jimdo.com/>;
e-mail: ccf.sotis@gmail.com

Onoarea și Dreptul Femeii Contemporane

Misiunea de bază: Crearea noilor oportunități pentru femei și tineri prin programe sociale, economice de antreprenoriat și prevenirea situațiilor de criză, oferinde-le acestora o varietate de servicii pentru reintegrarea și promovarea lor în societate.

Tipul de asistență oferit: Consultații juridice, psihologice și economice, dar și instruirii și asistență la angajarea în câmpul muncii.

Date de contact: tel. 079055616;
Linia fierbinte: (0231) 70-778;
Adresa: mun. Bălți, str. Bulgară 142, ap. 12;
e-mail: olgapatlati@mail.ru

3.8 Asigurarea egalității

Coaliția Nediscriminare

Misiunea de bază: protecția și promovarea drepturilor și libertăților omului, precum și elaborarea și aplicarea consecventă a unui cadru legal nediscriminatoriu în Republica Moldova.

Tipul de asistență oferit: consultații juridice gratuite privind încălcarea drepturilor omului, cu accent pe cazurile de discriminare.

Date de contact: tel. (022) 21-07-09;
Linia fierbinte: 0800-38-003;
Adresa: mun. Chișinău, str. Alexandru cel Bun, 98A, et. 4;
e-mail: nediscriminare@gmail.com

Centrul Național al Romilor

Misiunea de bază: incluziunea socială a romilor prin activități de asistență juridică și litigare strategică, facilitarea accesului la servicii sociale,

integrarea romilor în sistemul educational, advocacy, participarea la elaborarea și promovarea politicilor publice.

Tipul de asistență oferit: asistență juridică gratuită.

Date de contact: tel. (022) 22-70-99;

Adresa: mun. Chișinău, str. A Mateevici, 109/1, of. 306;

e-mail: radita@mtc.md

Centrul de Resurse și Consultanță „Ograda Noastră”

Misiunea de bază: facilitarea proceselor de dezvoltare în comunități/grupuri sociale dezavantajate și/sau marginalizate din Moldova în vederea asigurării unei incluziuni sociale echitabile și de calitate.

Tipul de asistență oferit: consultanță gratuită grupurilor/comunităților dezavantajate și/sau marginalizate care au fost supuse discriminării.

Date de contact: tel. (0299) 33-270;

Adresa: mun. Chișinău, str. A. Pușkin, 22, Casa presei, of. 521A;

Or. Cahul, bd. Victoriei, 18, of. 4;

e-mail: info@ogradanoastra.org

Bătrânețe fără tristețe

Misiunea de bază: promovarea dreptului la o viață decentă pentru toate categoriile de persoane din societate indiferent de rasă, vârstă sau sex, în special persoanele în etate, copii cu dizabilități și copii din familii social vulnerabile.

Tipul de asistență oferit: consultanță și servicii sociale gratuite și plasament pentru copii și persoane de vârstă a treia, asistență sociomedicală.

Date de contact: tel. (022) 51-73-75;

Adresa: mun. Chișinău str. Nicolae Costin 65/2n of. 68;

Chetrosu, str. Militarilor, 1/1, tel. (0265) 76-606;

e-mail: marciuc@mail.md, protejare05@mail.ru

3.9 Dreptul la libera exprimare, informație și transparența procesului decizional

Centrul pentru Jurnalism Independent

Misiunea de bază: facilitarea dezvoltării unei societăți informaționale prin consolidarea unei presei libere și viabile, inclusiv new-media, prin intermediul proiectelor ce oferă educație în domeniul jurnalismului și relații

cu publicul, campanii de media, advocacy, cercetare, media literacy și produse jurnalistice nonprofit.

Tipul de asistență oferit: asistență juridică gratuită oferită la nivel individual pentru jurnaliști și la nivel organizational pentru redacții și instituții media.

Date de contact: tel. (022) 21-36-52;
Adresa: mun. Chișinău, str. A. Sciusev, 53;
e-mail: info@ijc.md

Asociația „Apollo”

Misiunea de bază: Dezvoltarea culturii și protecția drepturilor de autor și conexe, monitorizarea funcționării sub semnul legalității a audiovizualului din Republica Moldova, în special din punct de vedere al prevenirii apariției produselor piratate și nelicențiate.

Tipul de asistență oferit: Consultanță gratuită în domeniul protecției drepturilor de autor și conexe.

Date de contact: tel.(022) 24-41-40;
Adresa: mun. Chișinău, srt. 31 August 1989, 15;
e-mail: info@aoapollo.md

Transparency International-Moldova

Misiunea de bază: consolidarea capacităților societății civile și a instituțiilor statului de a se împotrivi corupției.

Tipul de asistență oferit: asistența juridică gratuită.

Date de contact: tel.(022) 20-34-84;
Linia fierbinte: 0800-10 000;
Adresa: mun. Chișinău, str. 31 August 1989, nr.98, of. 205;
e-mail: office@tranparency.md

Centrul de analiză și prevenire a corupției

Misiunea de bază: contribuirea la reducerea nivelului corupției în țară care nu ar afecta drepturile și libertățile cetățenilor, ridicarea nivelului de conștientizare a fenomenului corupției, stabilirea unui control public eficient asupra activității organelor statului.

Tipul de asistență oferit: consultanță gratuită în cazuri de corupție.

Date de contact: tel. (022) 23-83-83;
Adresa: mun. Chișinău, str. Sfatul Țării, 27, of. 6;
e-mail: contact@capc.md

3.10 Drepturile solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară și apatrizilor

Centrul de Drept al Avocaților
Misiunea de bază: respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, asistență juridică gratuită persoanelor care se află sub mandatul Agenției Națiunilor Unite pentru Refugiați, editarea literaturii juridice în domeniul refugiaților.
Tipul de asistență oferit: asistență juridică primară și calificată gratuită.
Date de contact: tel. (022) 24-08-99; Linia fierbinte: 060574848; Adresa: mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab, 8; Adresă internet: www.cda.md ; e-mail: law-center@cda.md